Инсонга наф келтириш — олий бахт
O'K.U.F. F.T.U.U.

Ishonch

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

2007 йил 8 феврал
пайшанба № 18 (2275)

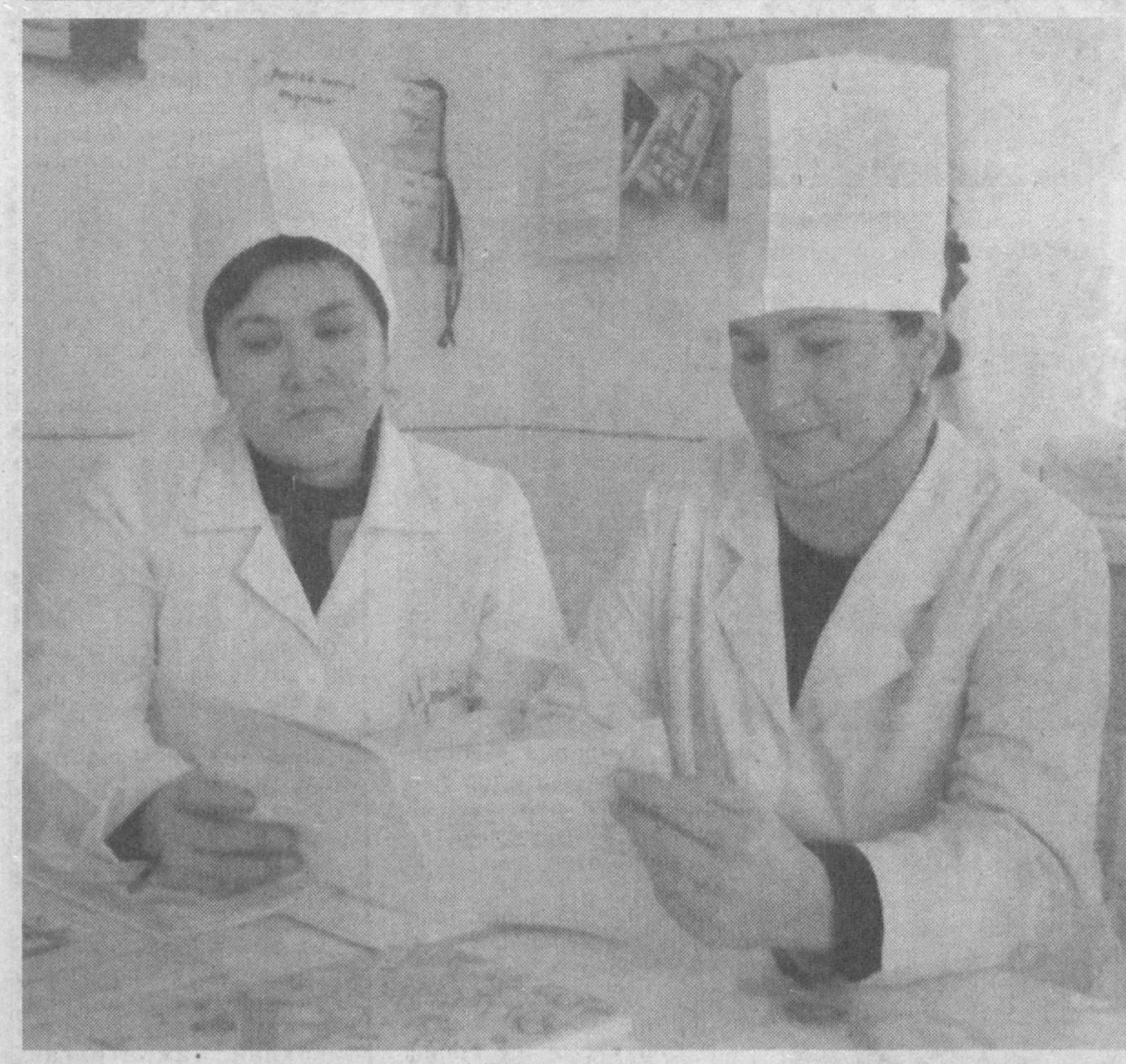

Чиноз туманидаги кўп тармоқли тиббиёт муассасасида ўз касбининг фидойиси бўлган кўплаб малакали мутахассислар ишлайди. Ана шундай жонкуяр, ажойиб инсонлардан бири ҳамшира Альфия Вакиловадир.

У кўп йиллик иш фаолияти давомида ўз соҳасининг билимдони, етук ҳамшира сифатида танилди, обрў қозонди.

Суратда: (ўнгдан) ҳамшира А.Вакилова ҳамкасби Ф.Кувондиқова билан.

2007 йил — Ижтимоий ҳимоя йили

ИНСОНИЙ БУРЧ

Инсон кўнглини овлаш саодат. Мунглиғ кўнгилларга малҳам қўйиш, улар ҳолидан хабар олиш инсоний бурч.

Ховослик Мамарасул Маллаев тўкис инсон эди. У одамларга меҳр-оқибатли, маҳалланинг беминнат дастёри, тўй-маъракаларга бош-қош бўларди. Тақдир экан. Ана шундай алп қомат одам дард туфайли тўшакка михланиб қолди. У хизмат қилган Ширин ГРЭСи жамоаси Мамарасул акани ташлаб қўймади. Саломатлигини тиклаб олиши учун имкон қадар кўмаклашди. Аммо ботмонлаб келган дард мисқоллаб кетаркан. Давраларни тўлдириб, гуриллаб юрган одам оёққа тура олмади. Шу боис дардманд М. Маллаев давлатимиз қарамоғига олинди.

— Хонадонимизга ташриф буюрган оқ халатли кишиларни кўриб, бирор-бир хайрия ташкилотидан бўлса керак, дея ўйлагандим, — дейди Мамарасул ака. — Улар саломатлигимни кўрикдан ўтказишди. Комиссия хулосасига кўра I гуруҳ ногиронлиги белгилашди. Давлатимизга раҳмат. Дори-дармон, даволанишда қатор имтиёзларга эга бўлдик.

Янгиер ҳудудий тиббий меҳнат экспертиза комиссияси ҳисобида ана шундай давлат мададига муҳтожлар анчагина. Уларни хонадонида кўрикдан ўтказиш, даволаш ва соғлом меҳнат қучоғига қайтариш чора-тадбирлари кўрилаяпти. Ўтган йилда профилактик тадбирлар, тавсиялар натижасида 229 нафар киши меҳнат қучоғига қайтди.

Меҳнат экспертизаси ҳудудий жамоаси Янгиер, Ширин шаҳарлари, Ховос ва Гулистон туман аҳолисига хизмат кўрсатиб келишаяпти. Ўтган фурсат комиссия хулосасига кўра ногиронлар махсус кийим, ортопедик жиҳоз, қўлтиқ таёқ, хасса, эшитиш аппарати, махсус аравачалар билан таъминланди.

— Якка-ёлғиз қариялардан 6 нафарини ўз қарамоғимизга олганмиз, — суҳбатни давом эттиради Янгиер ҳудудий ТМХЭ бошлиғи Бахтиёр Дўстназаров. — Уларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаяпмиз. Саломатликларини тиклашга кўмаклашаяпмиз. Рўзғор юмушларида қарашаяпмиз. Лозим бўлган чоғда хонадонларини таъмирлаш, томорқа хўжаликларини тартибга солишда ёрдамлашилаяпти.

Инсон ғамхўрлик, эътибордан озиқланади. Тиббиёт ходимлари саъй-ҳаракати, эътибори туфайли ишлаёлмай келаётган 465 нафар кишининг қисман меҳнат фаолияти тикланди. Улар бугунги кунда саломатликлари кўтарадиган турли юмушлар билан банд. Тиббиёт ходимлари кузатувида ишлаб келишаяпти. Кейинги текширувлар хулосасига кўра келгусида назоратдагиларнинг тўлиқ меҳнат фаолияти тикланишига кафолат бор.

Соғлом ва баркамол одамгина жамиятга кўпроқ фойда бера олади. Дардман кўнглини чоғлаш, уларда ҳаётга, яшашга иштиёқ уйғотиш беҳад савобдир. Агарда шу маънода сўз юритадиган бўлсак, Янгиер ТМХЭ жамоасининг саъй-ҳаракати эътиборга моликдир.

Нурилла ШАМСИЕВ,
«Ишонч» мухбири

Алишер Навоий таваллудининг 566 йиллиги

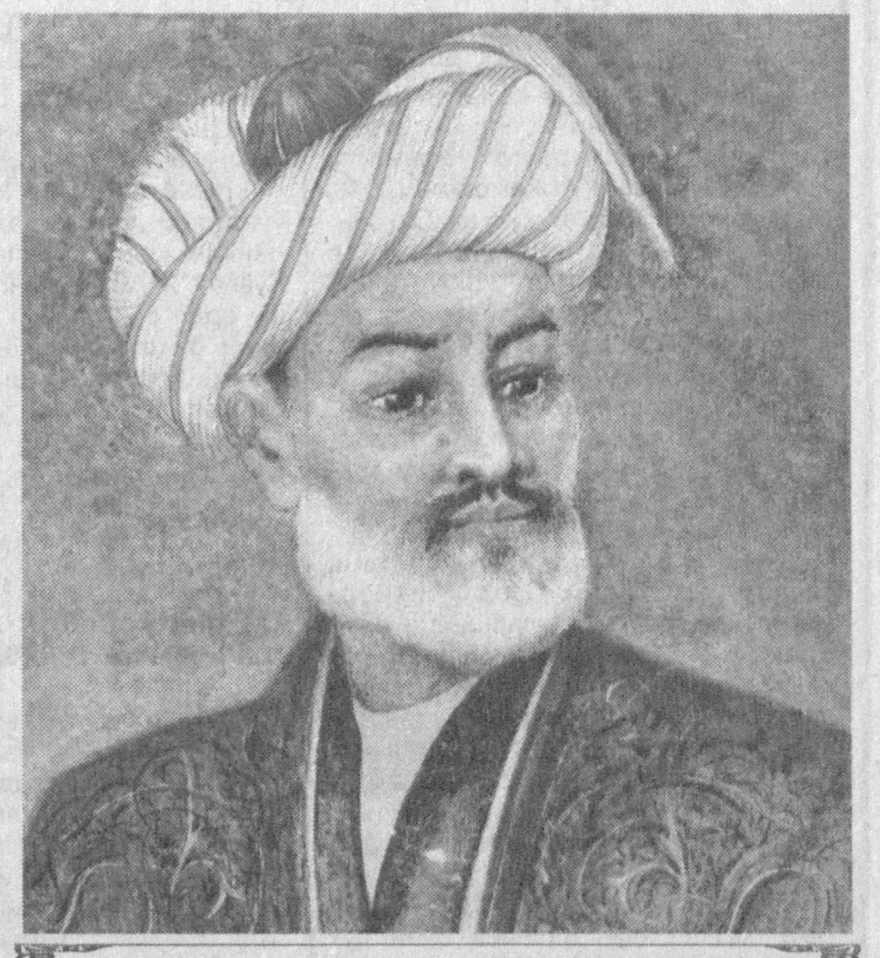

Нафъинг агар халққа бешакдурур,
Билки, бу нафъ ўзунгга кўпракдурур.

Алишер НАВОИЙ

КОМРОНЛАРДИН СЎРУНГ

Ишқ сиррин ҳажр асири нотавонлардин сўрунг,
Айш ила ишрат тариқин комронлардин сўрунг.

Бизга жуз меҳру вафо ойини бўлмайдур насиб,
Бевафолиғ расмини номеҳрибонлардин сўрунг.

Бизни даврон меҳнати ҳам ожиз этмиш, ҳам қари,
Ҳусн ила қувватни раъно навжувонлардин сўрунг.

Бедил эл дилжўйлуқ ё дилшиканлик расмини
Фаҳм қилмаслар: бу ишни дилистонлардин сўрунг.

Нек ном эл ишқ аро бадномлиғлар шевасин
Яхши билмаслар, они биздек ёмонлардин сўрунг.

Фардлиқ завқини сўрманг шавкату жоҳ аҳлидин,
Ул суубат лаззатин бехонумонлардин сўрунг.

Ажз турфоғида ишқ аҳлига улган ҳукми бор,
Қатл ҳукми айламакни қаҳрамонлардин сўрунг.

Билмади мақсуди ганжининг нишонин аҳли расм,
Гар сўрарсиз, они беному нишонлардин сўрунг.

Чун Навоий ишқ саҳросида йитти, дўстлар,
Они ул ёндин етишган корвонлардин сўрунг.

Меҳнат муҳофазаси

Ҳар бир киши ишга отланаётиб, соғ-саломат бола-чақаси даврасига қайтишни ният қилади. Корхонада бирон кор-ҳол содир бўлса, ана унда кўрасиз. Бу оддий бир меҳнаткаш учун ҳар томонлама зарба. Биринчидан, соғликка путур етса, боз устига оиладан файз-барака кўтарилади. Шу боисдан ҳам Қашқадарё вилоят агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма кенгаши тармоқ меҳнаткашларини ижтимоий-иқтисодий ҳамда ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялабгина қолмай, балки уларга кўнгилдагидек иш шароитлари яратиб бериш ҳамда меҳнатларни муҳофазалаш борасида ҳам муайян ишларни амалга оширмоқда.

БАХТСИЗ ҲОДИСАЛАР КАМАЙМОҚДА

лекин улар содир бўлмаслиги ҳам мумкин эди

Вилоят кенгашида ўтган йили бу борада белгиланган режа асосида иш олиб борилди. Натижада ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодисалар олдини олиш, иш шароитларини яхшилаш, саломатлик учун зарарли касбларда ишловчиларни белгиланган меъёрлар бўйича сут ва сут маҳсулотлари билан таъминлаш борасида ижобий силжишларга эришилди. Шунингдек, ишчи-хизматчиларни махсус кийим-бош, пойафзал ҳамда шахсий ҳимоя воситалари билан таъминлашга ҳам асосий эътибор қаратилди. Меҳнат муҳофазаси учун жамоа шартномаларида ажратилган маблағнинг тўғри сарфланиши қатъий назоратга олинди.

Айниқса, янги ташкил этилаётган фермер хўжаликларида, Марказий таъмирлаш устахоналарида ва "Қишлоқхўжаликкимё" давлат акциядорлик бирлашмасига қарашли барча туман филиалларида "Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги қонун талабларининг бекаму кўст бажарилиши назоратчилар диққат марказида бўлди.

Вилоят тармоқ касаба уюшма кенгаши таркиби айни вақтда 13 та туман, иккита касаба уюшма қўмитаси раисларидан ташкил топган бўлиб, тизимда 247 мингдан зиёд меҳнаткаш ишлаяпти. 665 та бошланғич ташкилот мавжуд. Ўтган йили иш берувчи билан тузилган жамоа шартномаларига киритилган 4450 та тадбир бажарилди. Бунинг учун 571 миллион сўм маблағ сарфланди. Натижада ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодисалар сони кескин камайди. Масалан, 2005 йилда жароҳатланганлар сони 24 та бўлса, ўтган йили бу рақам 13 тани ташкил этди. Меҳнат муҳофазаси бўйича жойлардаги мутахассислар томонидан 462 та камчилик аниқланди. Касаба уюшма органлари аралашуви билан уларнинг 391 таси бартараф этилди.

Ушбу муҳим тадбир бўйича, айниқса, «Пахтасаноат» бирлашмаси тизимидаги 12 та пахта тозалаш корхоналарида яхши натижаларга эришиляпти. Мазкур корхоналарда бахтсиз ҳодисалар сони ўтган йилга нисбатан 69,5 фоизга камайганлиги ҳам фикримизни исботлаб турибди.

Шу билан бирга, тармоқ касаба уюшма кенгаши томонидан ғалла ўриш ва пахта ҳосилини йиғиштириб олиш олдидан Қарши, Касби, Нишон, Ғузор, Китоб ва Яккабоғ туманларида кўргазмали семинарлар ўтказилиб, зарур тавсиялар берилди.

Шунга қарамай, афсуски, бахтсиз ҳодисалар ҳамон учраб турибди. Бироқ махсус текшириш Давлат меҳнат техника инспекторлари иштирокидаги комиссиянинг текшириш ҳужжатлари Низомда кўрсатилган муддатларда вилоят тармоқ касаба уюшма кенгашига топширилмаяпти.

(Давоми 2-бетда)

Тежамкорлик—давр талаби

НУРИ ЁҚАДИ-Ю, ПУЛИ ЧАҚАДИМИ?

Бугунги кунда ҳаётимизни электр нурисиз тасаввур этиш мумкин эмас. Хонадонимизни чароғон, турмушимизни фаровон этишда унинг хизмати беқиёс. Агар бир дақиқа электр қуввати узиб қўйилса, қанчадан-қанча ишлаб чиқариш корхоналари зарар кўради.

Бундай узилишларга йўл қўймаслик учун ундан унумли фойдаланиш талаб этилади. Корхоналардан тортиб хонадон соҳибларигача бу масъулиятли вазифа бўлиб қолаяпти. Вазирлар Маҳкамасининг «Электр энергиясидан фойдаланганлик учун ҳисоб-китоб қилиш механизмини тубдан такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорида Давлат солиқ қўмитасига тўлов муддати ўтган қарзларни йиғиш ва юридик шахслар томонидан истеъмол қилинган электр энергияси учун маблағларнинг тўлиқ тушишини назорат қилиш вазифаси юкланган. Унга асосан юридик шахслар томонидан истеъмол қилинган электр энергияси учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда, ҳар ойда, календар ойи тугагандан сўнг 30 кун давомида тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши, агар бу муддатда тўловни амалга оширмаса, ўтказиб юборилган қарз суммасининг 0,1 фоизи миқдорида ҳар бир кун учун пеня ҳисобланиши белгилаб қўйилган.

Вилоятимизда электр энергиясини тежаш бўйича бир қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Мисол учун Навоий ЭТ ОАЖнинг ҳудудий бўлимлари томонидан ўтган йил давомида фойдаланилган электр энергиясидан муддати ўтган дебиторлик қарзларига йўл қўйган корхоналар бўйича 108 маротаба реестр тақдим этилган. Аниқланишича, 1007 та корхонада муддати ўтган дебиторлик қарзларнинг умумий суммаси 56677,3 миллион сўмни ташкил этган. Шундан хўжалик судига ариза орқали мурожаат қилгунга қадар 648 та корхона томонидан 8256,2 миллион сўмлик қарздорлик тўлаб берилган. Қолган 359 та корхонанинг 48421,4 миллион сўмлик муддати ўтган дебитор қарзини мол-мулки ҳисобидан ундириш учун ариза орқали хўжалик судига мурожаат қилинди.

Дебитор ва муддати ўтган қарз суммаларини қисқартириш бўйича туман ҳокимликлари, электр тармоғи корхоналари, Суд ижрочилари Департаменти билан ҳамкорликда чора-тадбирлар ишлаб чиқилган. Ҳар ойда икки марта вилоят ҳокимлигида бажарилган ишлар таҳлил қилиниб, керакли кўрсатмалар берилмоқда.

Электр энергиясини ҳисобга олувчи замонавий приборлар ўрнатиш борасида ҳам жадал ишлар олиб борилляпти. Ҳозирги кунгача 1 фазали 10760 та, 3 фазали 570 та замонавий приборлар ўрнатилган бўлиб, 2008 йилгача қолган эски русумдагиларини тўлиқ алмаштириш белгилаб олинган.

Қарор талаблари ижросини таъминлаш мақсадида 2006 йил давомида шаҳар ва туман ДСИ ходимлари томонидан ўтказилган ҳужжатли текширишларнинг 33 тасида 62563 минг сўмлик ноқонуний электр энергия истеъмол қилинганлик ҳолати аниқланган. Жумладан, электр энергияси ҳажми қийматининг 30 фоизини олдиндан тўламаганлиги учун хўжалик субъектларининг 11 тасида 963,3 минг сўмлик, ҳисоб-китоб қилиш ойи тамом бўлгандан кейин 30 кун мобайнида тўланмаган қарзи мавжуд бўлган 11 та корхонада 58903 минг сўмлик, ўзбошимчалик билан электр тармоғига уланган 5 та хўжалик субъекти 78 минг сўмлик электр энергиясидан фойдалангани маълум бўлди. Шунингдек, бошқа қинғирликлар билан қувват манбаини ноқонуний истеъмол қилган 5 та ташкилот давлатга 472,3 минг сўмлик зиён етказган.

Ушбу текширишлар натижасида тузилган далолатномалар барчаси ҳудудий шаҳар ва туман прокуратураларига берилган. Натижада 16 та мансабдор шахсга нисбатан 842 минг сўм маъмурий жарима қўлланилиб, қолган иккита материал кўриб чиқилмоқда.

Ҳамза МУҲАММАДИЕВ,
Навоий вилоят Давлат солиқ бошқармаси шўъба бошлиғи

Бугун тадбиркорнинг омади келди. Чунки унга берилган эркинлик ва қулайликлар ҳар жабҳада намоён бўлмоқда. Республика Президентининг «Тадбиркорлик субъектлари томонидан тақдим этиладиган ҳисобот тизимини такомиллаштириш ва уни ноқонуний талаб этганлик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида»ги қарори бу борада муҳим аҳамият касб этмоқда. Мазкур қарорга асосан микрофирма ва кичик корхоналар (жумладан фермер хўжаликлари) томонидан бюджет ва бюджетдан ташқари мақсадли фондларга солиқ ҳамда мажбурий тўловлар ҳисоботларини аввалгидай ойма-ой эмас, балки чоракда бир марта, яъни ҳисобот чорагидан кейинги ойнинг 25 санасигача тақдим қилиш белгиланганлиги айни муддао бўлди.

ТЎЛОВЛАР, ҲИСОБОТЛАР

вақтида амалга оширилиши шарт

Ҳозирги кунда туманимиз давлат солиқ инспекциясидан 1644 та корхона ва ташкилотлар рўйхатдан ўтган бўлиб, уларнинг 1551 таси фаолият кўрсатиб келмоқда.

Давлат солиқ хизмати органлари тадбиркорлик субъектларидан молиявий ҳисобот, солиқлар, мажбурий тўловлар ва даромадлар тўғрисидаги декларациялар бўйича ҳисоб-китоблар, ёзма аризалар ва билдиришномаларни қабул қилиб олиш ҳамда рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги Низомга мувофиқ хўжалик юритувчи субъектлар томонидан Давлат солиқ хизмати органларига ҳисоботларни тақдим этишнинг уч тури белгилаб берилган бўлиб, ҳисоботлар солиқ тўловчининг бевосита иштирокида, почта алоқаси ёки электрон почта орқали тақдим этилади.

Туманимизда амалдаги меъёрлар даражасида намунали тартибда солиқ тўловчи корхона ва ташкилотлар оз эмас. Айниқса, «Бухоро геофизика экспедицияси» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти ва «Файз-КМ» масъулияти чекланган жамият, «Бахтиёр-98», «Қосимов Салим», «Саиджон Назиржон» фермер хўжаликлари фаолиятини кўпчиликка ибрат қилиб кўрсатиш мумкин. Бу жамоаларда меҳнатнинг тўғри ташкил этилганлиги даромадлар ҳажми, фойда ва солиқ миқдорини йил сайин кўпайишини таъминлаб келаяпти. Муҳими, ҳисобот, солиқ ва тўловлар ўз вақтида топширилаётганидир.

Афсуски, баъзи бир тадбиркорлар томонидан ҳозирги кунда ҳам ҳисоботларни давлат солиқ хизмати органларига тақдим қилишда қонунбузарликка, сусткашликка йўл қўйилмоқда. Жумладан, «Рауфбобо-98», «Шодмонов Шуҳрат», «Нарзулло-98», «Музаффарбобо», «Солиев Шарофиддин» фермер хўжаликлари томонидан бюджет ва бюджетдан ташқари фондларга солиқ ва мажбурий тўловлар белгиланган тартиб асосида тўланмай келинаётганлиги ишнинг боришига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонига асосан мазкур фермер хўжаликларига нисбатан қонуний чора кўриш мақсадида уларнинг банк ҳисоб варақалари бўйича операцияларни вақтинча тўхтатиб қўйиш тўғрисида вилоят хўжалик судига даъво аризалари киритишга тўғри келди.

Давр талабларига амалий иш билан жавоб бериш, фаолиятда ижобий жиҳатларни кўпайтириш мақсадида қўшимча имкониятлардан фойдаланяпмиз. Чунончи, ҳукуматимиз томонидан солиқ қонунчилиги бўйича ўзгаришларни, ҳисоботларни топшириш даги янгиликларни тарғиб қилишни кучайтира бориб, солиқ тўловчилар иштирокида туман давлат солиқ инспекцияси томонидан ўқув-семинарлар ўтказиб келаяпмиз. Бундан ташқари, соҳадаги янгилик ва ўзгаришлар бўйича чиқарилган йўриқномалар, меъёрий ҳужжатлар вилоят давлат солиқ бошқармаси ташаббуси билан солиқ тўловчиларга ҳар бир ҳисобот даврида етказиб берилмоқда.

Иш боши — интизом, дейдилар. Солиқ тўловчилар ҳукуматимиз томонидан тадбиркорлар учун яратилаётган енгиллик, қулайликларни тўғри тушунган ҳолда бюджет ва бюджетдан ташқари фондларга солиқ ҳамда мажбурий тўловларни тўлаб, ҳисоботларини белгиланган муддатларда тақдим этсалар ортиқча ташвишларга ўрин қолмайди.

Ботир СОБИРОВ,
Когон тумани давлат солиқ инспекцияси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Алишер Навоий мероси юксак бир тоққа ўхшайди: узоқдан шундоққина қўл етгудек масофада кўринсада, бу беқиёс ижод оламига кириб борганингиз сари унинг нақадар улуғворлигини ҳис қиласиз. Олам ва Одамга дахлдор барча муаммолар, тушунчалар ўзининг юксак бадиий ифодасини топган бу шаклан гўзал, мазмунан чуқур асарларни мутолаа қилар экансиз, бир томондан, шоирнинг қанчалик буюклигини эътироф этсангиз, иккинчи томондан, унинг олдида ўзингизнинг шунчалик ожизлигингизни англаб етасиз.

САХОВАТ БОҒИНИНГ БОҒБОНИ

«Ҳафт авранг» хотимасида Абдураҳмон Жомий Алишер Навоийнинг истеъдоди ва маҳоратига юксак баҳо бериб, у Низомий Ганжавий ва Амир Хусрав Деҳлавий панжасига муносиб панжа ура олди, ҳатто улардан ҳам ўзиб кетди. Яхшиямки, у асарларини туркийда яратди, агарда форсийда қалам тебратганида борми, бошқаларга бу майдонда жавлон уриш учун мажол қолмасди, деб ёзади,

Ўзбекистон мустақиллиги Алишер Навоийга гўёки иккинчи ҳаёт бағишлади. Давлатимиз раҳбари Алишер Навоий ижодига кўп бор жамоатчилик диққатини жалб қилиб, шоир асарларининг маънавий-ахлоқий тарбия учун нақадар муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлагани ҳам Навоийга давлат миқёсида эътибор берилаётгани ва янги фуқаролик жамиятини қуриш ва унинг маънавий асосларини мустаҳкамлашда шоир ғоялари ва фикрлари биз билан биргалигини кўрсатади.

Шарқнинг барча улуғ сўз санъаткорлари ва мутафаккирлари каби комил инсон ғояси Алишер Навоий ижодининг ҳам шоҳ томирини ташкил этади. Мустақил Ўзбекистон маънавий сиёсатининг асосида ҳам комил инсонларни тарбиялаб етиштириш ғояси ётади. Бу ҳақда Юртбошимиз шундай деган эдилар: «...биз комил инсон тарбиясини давлат сиёсатининг устувор соҳаси, деб эълон қилганмиз. Комил инсон деганда биз, аввало, онги юксак, мустақил фикрлай оладиган, хулқ-атвори билан ўзгаларга ибрат бўладиган билимли, маърифатли кишиларни тушунамиз».

Навоийнинг инсон хусусидаги қарашлари баландпарвоз ҳам, мавҳум ҳам эмас.

Одами эрсанг, демагил одами
Оникйм, йўқ халқ ғамидин ғами, —

деган шоир инсонни жамиятдан ажратиб қарамайди ва чинакам инсонийликни айнан миллатнинг дардига малҳам, халқ хизматига камарбаста, одамлар ташвишига шерик бўлишда, деб билади. Жамиятга фойдаси тегмайдиган, халқ ғамини ўз ғами деб билмайдиган одам эса инсон деган шарафли номга муносиб эмас. Бу — Навоийнинг инсон ҳақидаги қарашлари тизимида энг муҳим нуқта.

Халқ билан ҳамнафаслиги, ҳамиша элу юрт хизматига камарбасталиги, ўз илму ҳунарини одамларнинг оғирини енгил қилиш, уларнинг фаровонлиги, бахт-саодатини таъмин этишга сарфлаш Навоий орзусидаги комил инсон эканлигини кўрсатади.

Алишер Навоийнинг ўзи ҳам илму ахлоқда, муруват ва саховатда, инсонпарварлик ва олижаноблйкда буюк салафлари ишини давом эттириб, улардан-да юксак пояга кўтарилди. Унинг барча эзгу фазилатлари ва хайрли ишларини, одамларга қилган яхшиликларини бирма-бир қайд этса, жилд-жилд китоб бўладики, уларнинг ҳажми шоирнинг ўзи ёзган асарлардан-да ошиб кетса, ажаб эмас. Ҳирот ва унинг атрофидаги вилоятларда Навоийдан у ёки бу даражада ёрдам олмаган, ундан бирор яхшилик кўрмаган одамни учратиш қийин эди. Навоий, хусусан, маърифат ва маданиятнинг буюк ҳомийси бўлган. Унинг моддий ва маънавий мададидан баҳраманд бўлган илму фан, адабиёт ва санъат аҳлининг ҳисобига етиб бўлмайди. «Аҳли фазл ва аҳли ҳунарға Алишербекча мураббий ва муқаввий маълум эрмаским, ҳаргиз пайдо бўлмиш бўлғай», — деб ёзади бу ҳақда Бобур.

(Давоми 3-бетда)

Бошланғич касаба уюшма қўмиталарида

МАМНУНИЯТ

— Қутлуғ кунда келдингиз, — қарши олди бизни Устюрт қидирув-бурғулаш бошқармаси бошлиғи Ҳамро Турдиев. — Жамоамизда 40 йилдан зиёд меҳнат қилган Саксенбой Сағинбоевнинг пайғамбар ёшини нишонлаяпмиз. Ушбу тантананинг ташббускори бошланғич касаба уюшма ташкилоти бўлади.

Саксенбой отанинг таваллуд куни шодиёна нишонланди. Ота шаънига илиқ гаплар айтилди. Ўз навбатида Саксенбой Сағинбоев ҳам тақдири шу корхонага қўшилганидан миннатдорлигини билдирди.

— Бу ерда ишлаб рўшнолик кўрдим. Ўғилларим Озод ва Бердақни ҳам ишга бошлаб келдим, — деди у. — Бинобарин, ишчиларга яхши муносабатда бўлиниши, ҳар доим моддий ва маънавий қўллаб-қувватланиши ишнинг оғирлигини унутишга ундайди. Биз куч-ғайратимизни аямай меҳнат қилдик. Ёшларга ҳам шундай ишланглар деб таъкидлайман. Иш шароитини яхшилашда касаба уюшмасининг хизмати катта. Ҳар биримиз буни чуқур ҳис этамиз. Қачон ёрдам сўраб мурожаат қилмайлик, йўқ дейишмайди. Жумладан, бир неча бор касаба уюшмаси ҳисобидан санаторийларда дам олиб, саломатлигимни тикладим.

Бошқа ишчи-хизматчилар ҳам унинг фикрини қувватлади.

Жамоанинг энг кекса ходимларидан 70 ёшли етакчи инженер Ойдинбой Нурманов сулола яратганлардан. Отахоннинг бу ерда иш бошлаганига 39 йил тўлди. Олтинбек, Жеткербой, Ниятбой исмли ўғиллари унинг издошлари. Бошланғич касаба уюшмаси раҳбари Қувват Жумановнинг икки ўғли ҳам шу ерда бурғуловчи. Бошқарма раҳбари бундай сулолалар кўплиги иш самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди. Меҳнатга рағбатнинг юқорилиги сулолачилик ҳаракатига замин бўлмоқда. Бу борада ташаббускор кўпинча касаба уюшмаси бўлаётир.

Иш уч сменада ташкил этилган бўлиб, 989 нафар ишчи-ходим самарали меҳнат қилмоқда. Улар орасида мамлакатимизнинг турли вилоятларидан келиб ишлаётган мутахассислар бор. Бу бизнинг зиммамизга янада катта масъулият юклайди. Иш ва яшаш шароитларини яхшилаш юзасидан мунтазам равишда чора-тадбирлар кўраяпмиз.

— Биз қашқадарёданмиз, — суҳбатга қўшилди уста Олим Тешаев. — Бу ерда ўзимизни уйдагидек ҳис қилишимиз учун муайян шароитлар яратилган. Ётоқхонада бепул яшаяпмиз, текин овқатланамиз. Махсус кийим-бош ажратилган. Бўш вақтимиз мазмунли ўтиши учун дам олиш хоналари, спорт майдончалари фаолият юритяпти.

Шунингдек, ишчилар янги шахмат-шашка тахтаси, копток олиб берилганлигини ҳам мамнуният билан таъкидладилар. Мулоқот давомида маънавият хонаси ва бурғулаш минораси, қудуқлар тарихи тўғрисида ҳикоя қилувчи музей жамоа фахри эканлигини билиб олдик.

Бухоролик ишчи Олимжон Мавлонов яқинда касаба уюшмаси ҳисобидан санаторийда дам олиб қайтганлигини айтди.

Иш билан танишиш жараёнида мавжуд жамоа шартномаси асосида талай тадбирлар амалга оширилаётганига гувоҳ бўлдик.

Масалан, ишчи-хизматчиларнинг ҳар бир ўқувчи фарзанди учун энг кам иш ҳақининг икки баробари миқдорида кўмак берилган. Бунинг учун 11 миллион сўм маблағ ажратилибди. 2 — 3 ёшгача фарзанди бор аёлларни моддий рағбатлантиришга бир миллион сўм сарфланган. Меҳнат таътилига чиқаётган ишчи-ходимга бир ойлик маоши миқдорида моддий ёрдам беріляпти. Уруш ва меҳнат фахрийларига корхона ҳисобидан энг кам иш ҳақининг беш баробари, бошланғич касаба уюшма қўмитаси томонидан эса иш ҳақининг икки баробари миқдорида мукофот ажратиляпти. Касб байрамида барча меҳнат фахрийларига касаба уюшмаси маблағи ҳисобидан энг кам иш ҳақининг икки баробари миқдорида моддий ёрдам кўрсатилди. Аёл ишчи-хизматчиларнинг барчасига корхона ойлик маошининг 50 фоизи, касаба уюшмаси ҳисобидан эса энг кам иш ҳақи миқдорида моддий ёрдам ажратилди. Шунингдек, ёш оилаларга бир ойлик маоши миқдорида моддий ёрдам кўрсатиш анъанаси шаклланган. Ишчи-хизматчиларнинг туғилган кунлари ҳам унутилмаяпти.

Бундан ташқари, 48 киши учун санаторийга йўлланма берилди, 20 нафар ишчи шифохоналарда бепул даволантирилди.

— Бу анъаналар давом этаверади, — дейди касабақўм раиси. — Ижтимоий ҳимоя йили муносабати билан янги режалар ишлаб чиқяпмиз. Қисқаси, ҳеч ким эътибордан четда қолмайди.

Муҳаббат ТЎРАБОЕВА,
«Ишонч» мухбири

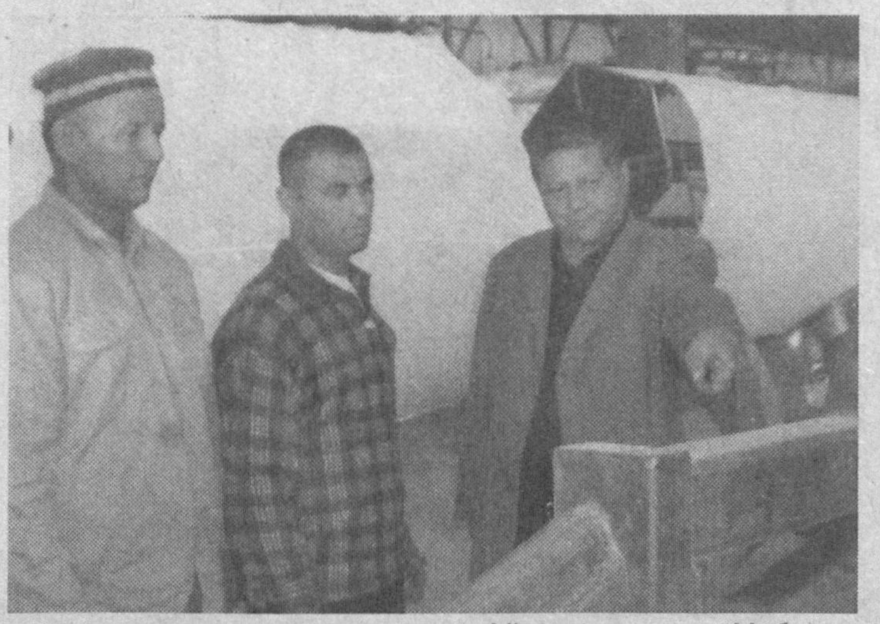

Айни кунларда Муборак тумани машина-трактор паркида баҳорги дала ишлари учун зарур бўлган барча техника воситалари шай қилиб қўйилди.

Жами 171 та чопиқ трактори, 68 та культиватор, 42 та чигит экиш механизмлари сифатли таъмирдан чиқарилди. Зарур эҳтиёт қисмларининг бир қисми шу ернинг ўзида созланди. Шунингдек, ўн иккита "Кейс" ғалла ўриш комбайнлари ҳам таъмирланаяпти.

Суратларда: МТП таъмирловчи чилангарлари иш фаолиятидан лавҳалар.
А. ХУДОЁРОВ олган суратлар

(Боши 1-бетда)

БАХТСИЗ ҲОДИСАЛАР КАМАЙМОҚДА

лекин улар содир бўлмаслиги ҳам мумкин эди

Шу боисдан ҳам ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодисага учраб, жароҳатланганларга ҳамда касб касаллигига чалинганларга республика Вазирлар Маҳкамасининг 2005 йилдаги қарорига биноан бир йўла бериладиган нафақа ва ойма-ой тўланадиган товон пулларини ўз вақтида берилишида айрим муаммолар юзага бахтсиз ҳодисалар аксарият ҳолларда жойларда техник назоратнинг сустлиги, меҳнат интизомининг пастлиги ҳамда йўл ҳаракати қоидаларига риоя этилмаслиги оқибатида содир бўлмоқда. Бундан ташқари, хўжалик ва ташкилотлардаги техника хавфсизлиги муҳандисларининг тез-тез алмаштириб турилиши ёки уларнинг ўзларига тааллуқли бўлмаган вада техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилинмаганлиги учун куйиб, шифохонада вафот этди. Бундай мисолларни яна келтириш мумкин.

Шу ўринда яна бир муаммога тўхталиб ўтмоқчимиз. Вилоятда 2002-2006 йиллар давомида 194 та ширкат хўжаликлари фермер хўжаликларига айлантирилди. Афсуски, улар токелмоқда. Масалан, Касби туманидаги «Толишбе» фермер хўжалигида Санжар Раҳимовнинг ўлими билан тугаган бахтсиз ҳодиса шу вақтга қадар расмийлаштириб берилмади. Шунинг учун вилоят кўмақ касаба уюшма кенгашининг ходимлари жойлардаги хўжалик раҳбарлари билан келишган ҳолда бу муаммони ҳал этишга ҳаракат қилишяпти. Натижада 34 миллион 400 минг сўм маблағ ундириб берилди.

Ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодисалар камаймоқда. Лекин уларнинг бутунлай олдини олиш мумкинми?

Албатта мумкин. Чунки зифалар билан ўралашиб қолаётганликлари ҳам кўнгилсиз воқеаларни келтириб чиқараяпти.

Масалан, Яккабоғ туман боғдорчилик ширкат хўжалиги ишчиси Бозор Назаров дарахтга шакл бериш вақтида йиқилиб тушиб, оғир тан жароҳати олган. Нишон туман машина-трактор парки акционерлик жамиятининг пайвандловчиси Эркин Соҳибов ҳам баландликда ишлаётганда йиқилиб, майиб бўлган. Шаҳрисабз туманидаги «Аширбиби Давлатова» фермер хўжалиги тракторчиси Абдулла Алиев эса тракторига ёнилғи қуйиш вақтида ҳам «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонун талабларига деярли амал қилинмаяпти. Боз устига Касби ва Яккабоғ туманларидаги фермер хўжаликларида содир бўлган бахтсиз ҳодисалар тўғрисида тегишли жойга ўз вақтида хабар берилмаган.

Ҳар бир раҳбар қўл остида ишлаётган шахснинг ҳаёти учун масъулдир. Буни унутишга ҳаққимиз йўқ. Мана шундагина ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларга чек қўйиш мумкин.

Неъмат РАФИҚОВ,
«Ишонч» мухбири

Қарор ва ижро

МОЛИ БОРНИНГ БАРАКАСИ БОР

Усмон Юсупов номли маҳаллада яшовчи Каромат Қаршиева боқувчисидан ажраб, оилавий шароити қийинлашган эди. Маҳалладаги саховатли инсонлар уни қўллаб-қувватлашди. Оиланинг оғир шароитини ҳисобга олиб, «Жавоҳир» фермер хўжалиги раиси Давлат Салимов бир бош соғин сигир ҳадя этди.

Мирзаобод туманида кам таъминланган оилаларга ҳомийлар томонидан бепул соғин сигирлар ажратилди. Бу борада «Гулмира Шамил қизи», «Шокир чорвадор», «Асилбек Абдусамат», «Чорва сардори» каби фермер хўжаликлари раисларининг ҳиммати катта бўлди. Тумандаги 130 та кам таъминланган оила қорамолга эга бўлди.

— «Гулмира Шамил қизи» фермер хўжалиги томонидан бизга битта соғин сигир ажратилди, — дейди Турғун Аҳмедов номли маҳаллада яшовчи Мукаррам Тошбоева. — Хонадонимизга қут-барака кириб қолди. Саховатли инсонларга минг раҳмат!

Усмон Юсупов номли маҳалла оқсоқоли Мусурмон Норқўшоқовнинг шаҳодат беришича, ҳудуддаги 4 та кам таъминланган оила соғин сигир билан таъминланган. Чорвачилик билан шуғулланаётган оилаларга катта имкониятлар яратилаяпти. Жумладан, сервис хизматлари кўрсатиш намунали йўлга қўйилмоқда. 5 та ветеринария хизмати кўрсатувчи шохобча ишга туширилиб, уларда малакали ходимлар меҳнат қилишмоқда. Банклар томонидан ҳам бир қатор қулайликлар яратилаяпти. Ўтган даврда 40 та кам таъминланган оилага 15 миллион сўмлик имтиёзли микрокредитлар ажратилди. Натижада чорвачилик билан шуғулланаётган шахсий ва ёрдамчи хўжаликлар сони кун сайин ошмоқда. Туман меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоялаш бўлими бошлиғи Акмал Абдуҳолиқовнинг айтишича, 2006 йилда бўлим томонидан чорвачилик билан шуғулланаётган 809 нафар фуқаро меҳнат дафтарчалари билан таъминланди.

Аввал ишламай юрган бу фуқаролар энди чорвачилик маҳсулотларидан қай тартибда фойдаланишларидан қатъи назар, иш билан таъминланган аҳоли тоифасига киритилди. Энг қувонарлиси, уларга қорамол боқиш билан биргаликда, пенсия таъминоти ҳуқуқи ҳам яратилди.

Анорбой НОРҚУЛОВ,
журналист

МАСЛАҲАТХОНА

САВОЛ: турмуш ўртоғим фамилиясини ва отасининг исмини ўзгартирмоқчи. Бунинг учун у қаерга ва қандай ҳужжатлар билан мурожаат қилиши керак? Умуман, бу иш қанча муддатда амалга оширилиши мумкин?

Г.АТАХОНОВА,
Ўзбекистон тумани

ЖАВОБ: фамилия, исм ва ота исмини ўзгартириш Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 226,227-моддалари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 12 апрелдаги 171-сон қарори билан тасдиқланган "Фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш Қоидалари"нинг XI бўлими 166-184-бандларига асосан ариза берувчининг рўйхатда турган жойидаги ФҲДЁ органи томонидан кўриб чиқилади.

Аризачи вояга етмаган бўлса (16 ёшдан 18 ёшгача) фамилия, исм, ота исмини ўзгартириш учун ота-онасининг ёзма розилик аризаси олиниши керак.

Фамилия, исм ва ота исмини ўзгартириш тўғрисидаги аризага қуйидагилар:

а) ариза берувчининг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномаси;

б) ариза берувчи никоҳда турган бўлса, никоҳ тузилганлиги ҳақидаги гувоҳномаси, никоҳдан ажратилган бўлса - никоҳдан ажралганлик ҳақидаги гувоҳномаси;

в) ариза берувчининг вояга етмаган болалари бўлса, у ҳолда болаларнинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномалари;

г) ариза берувчининг паспортидан ёки шахсини тасдиқловчи бошқа ҳужжатидан кўчирма;

д) ариза берувчи вояга етмаган ёки суд қарори билан муомалага лаёқатсиз деб топилган бўлса, у ҳолда ота-онасининг ёхуд васий ёки ҳомийнинг аризаси;

е) 1 дона (3х4 ўлчамли) фотосурат илова қилинади.

Фамилия, исм ва ота исмини ўзгартириш тўғрисидаги ариза ва тўпланган ҳужжатлар йиғмажилди махсус текширувдан ўтказилиб, хулоса 45 кун мобайнида кўриб чиқилади.

Жавобни Шайхонтоҳур тумани ФҲДЁ бўлими мудираси Мунира ИСЛОМОВА тайёрлади

Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ,
Ўзбекистон санъат арбоби, ёзувчи

11

Бизнингча, бугунги кунда эътибор асосан жамиятнинг нисбатан ёш аъзолари, яқинда турмуш қурган, энди турмуш қуриш олдида турган ҳамда кичик ёшдаги аъзоларига, аксарият ҳолда болалар ва гўдакларга, энди туғилажак чақалоқларга қаратилган. Умуман олганда бундай йўл тутиш ҳам нотўғри эмас. Шу билан бирга ҳозирги ва яқин келажакдаги авлод кишиларининг қандай бўлишлари, биринчи навбатда бугунги кундаги ёши улуғ кишиларнинг жисмонан ва маънан етук бўлишлари билан чамбарчас боғлиқдир.

Машҳур шахсларнинг фаолиятларини ибрат қилиб кўрсатиш яхши натижа беради. Аввало ҳар бир ўғил-қиз ўз ота-онасининг иззатини жойига қўйиб, улар билан фахрланиб, уларнинг касб-корларига ҳурмат билан қарашлари лозим. Кўҳна маҳаллаларда бундай удум ҳамон сақланиб келмоқда. Балоғатга етгач, ота-она касбини тутадиларми, тутмайдиларми, бу бошқа масала. Лекин ота-она йўлидан борган ўғил-қизлар турмушда кўпроқ муваффақиятга эришган ҳолларга шоҳидмиз. Аждодлари, ота-оналари билан фахрланиш, умуман олганда ҳам яхши одат, яхши фазилат. Ёшларни шундай руҳда тарбиялашда машҳур сиймолар ҳақида уларнинг фарзандлари ёзган асарлар алоҳида аҳамият касб этади. Биз бу ўринда профессор Омонулла Файзуллаев тузган «Шайх Зайниддин бобо Тошкандий шажараси»ни, таниқли ёзувчи, эндиликда марҳум Ҳабибулло Қодирийнинг Абдулла Қодирий тўғрисидаги «Отам ҳақида», таниқли исломшунос олим Шамсиддин Бобохоновнинг «Муфтий Зиёвуддинхон ибн Эшон Бобохон» китобларини, ёзувчи Олмоснинг Ғафур Ғулом ва Муҳаррам ая ҳақидаги, адабиётшунос олима Ҳулкар Олимжонованинг Ҳамид Олимжон ва Зулфия ҳақидаги хотира мақолалари ва эсселарини мамнуният билан тилга олиб ўтишни жоиз кўрамиз. Бундай асарлар аждодлар билан авлодлар бирлигини кўрсатувчи маънавий кўприклардир.

(Боши ўтган сонда)

12

* * *

Ўзбек маҳалласи ҳақида сўз бораётган экан, Президент Ислом Каримов 1998 йил 28 октябрда имзо чеккан тўй-ҳашамлар, оилавий тантаналар, маърака ва маросимларни, марҳумлар хотираларига бағишланган тадбирларни ўтказиш ҳақидаги Фармонини тилга олиб ўтиш зарурдир. Бу Фармон баъзи бир муаллифлар юзаки тушунганларидек, тўйлар ва бошқа маросимлар ҳақида эмас, балки уларни қандай ўтказиш тўғрисида, ундаги меъёр ва ахлоқ-одоб ҳолларига риоя қилиш ҳақидадир. Масалага ана шундай теран ёндошмоқ керак. Чунки тўйлар ва бошқа маросимлар ўтмишда ҳам бўлган, ҳозир ҳам бор ва бундан кейин ҳам бўлажак.

Маълумки, инсон ҳулқи табиатан тузалишдан кўра бузилишга мойил. Шунинг учун ҳам муттасил равишда одамларни ёмон нарсалардан, шу жумладан, шуҳратпарастлик, дабдабабозлик, исрофгарчиликка йўл қўйиш, ўзини кўз-кўз қилиш, эл-юрт одатлари ва анъаналарини менсимаслик, атрофда яшаётган одамларнинг ҳол- аҳволини инобатга олмаслик каби иллатлардан қайтариб, меҳр-оқибатли, камтарин, саховатли, ҳалол ва шу каби фазилатлар соҳиби бўлишга чорлаб туриш лозим. Бу ҳақда ўтган асрда Минавварқори, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Абдулла Авлоний каби зиёлилар қайғуриб ёзишган. Мазкур Фармон замирида ана шундай ғоя ётади. Фуқароларимиз томонидан мамнуният ила қизғин кутиб олинган бу Фармоннинг ижроси узоқ йилларга мўлжаллангандир. Чунки халқимиз мавжуд экан, юртимиз тинч-осуда экан, маҳалла-маҳалла бўлиб яшар эканмиз, турмушимиз фаровонлашиб борар экан, тўйларимиз, оилавий тантаналаримиз, маърака ва маросимларимиз, марҳумлар хотирасига бағишланган дунёвий ва диний тадбирларимиз мудом давом этаверади. Қолаверса, ижтимоий иллатлардан бир йўла ва дарҳол мусаффо бўлиб олиш мумкин эмас, бунинг устига ижтимоий иллатлар кўҳна ҳам, янги ҳам бўлиши, биридан қутилиб, иккинчисига тутилиш ҳам эҳтимолдан ҳоли эмас.

Ислом Каримовнинг "Шарқ" нашриёт-матбаа концернининг Бош таҳририяти томонидан 1998 йилда чоп этилган "Инсон бахт учун туғилади" деган китобида шундай ҳикматли сўз бор: "Ўзбек халқи азалдан жамоа туйғусига мойил". Юртбошимизнинг халқимизга нисбатан айтган бу ибораси замирида чуқур маъно ётади. Жамоа туйғуси бўлмаган халқда сахийлик ҳам бўлмайди. Сахийлик бўлмаган ерда ўртадан меҳр-оқибат кўтарилади. Жамоа туйғусидан саховатлилик келиб чиқади. Жамоа туйғусига мойиллик халқимизнинг биринчи фазилати десак, балки янглишмаган бўлармиз, унинг феъл-атвори шундай, зуваласи шундай қорилган. Дарҳақиқат, халқимиз саховатли халқ. Топганини эл-юрт олдига қўйсам дейди. Шундан завқланади, меҳмон чеҳрасидаги табассумдан маънавий роҳатланади. Шу боис халқимизни тўйсеварликда айблаб бўлмайди. Гар айбласак, ўз-ўзимизни камситган бўламиз. Тўйсеварликни сахийлик, саховатпешалик фазилатларидан бири, деб қарамоқ керак. Тўй қилмаган ёки тўйга бормаган ўзбек топилмаса керак. Биз кимошдига тўй беришларни назарда тутаётганимиз йўқ, албатта. Тўю маъракаларда "мусобақа" эмас, хайр-саховат устувор бўлгани маъқул. Тўйларимиз ўзбекларнинг кимлигини намоён этувчи ўзига хос бир кўркдир.

13

Қўшни дейилганда, юқорида ҳам бу ҳақда тўхталиб ўтдик, эндиликда айрим кишилар тушунганидек, ҳовлингизнинг икки томонида яшовчи ёки бўлмаса, сиз билан бир подъездда истиқомат қилувчи кишиларгина кўзда тутилмайди, балки ўнг томондаги 40 хонадон, сўл томондаги 40 хонадон, олд тарафдаги 40 хонадон, орқа тарафдаги яна 40 хонадон, жаъми 160 хонадонда яшовчиларнинг барчаси сизга қўшни мақомида бўладилар. Бундай қўшничилик муносабати Ўзбекистондек кўп миллатли мамлакатимизда бир оила аъзоларидек аҳил бўлиб яшашларида, ягона ватан ва ватанпарварлик туйғусининг шаклланиб, камол топишида, шу давлатнинг фуқароси бўлгани учун фахрланиш туйғусини туюшида катта аҳамиятга моликдир. Маҳаллаларимизда ўтаётган рисоладаги ҳақиқий тўйларимиз, оилавий маросимларимиз, маъракаларимиз халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашда муҳим ва халқчил омиллардан бири бўлиб келмоқда. Ва ўйлаймизки, бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолажак.

Тўй борасидаги халқимизнинг азалий удумлари республикамизда яшовчи эл ва элатлар, жумладан, рус, украин, корейс ҳамюртларимиз турмушига ихтиёрий равишда аста-секин кириб бораётгани хусусидаги далилларга шоҳидмиз, чунки биз уларни тўю маъракаларимизга айтамиз, уларнинг тўю маъракаларида бир қўшни, бир ҳамкасаба сифатида қатнашамиз.

Ижтимоий ҳодиса. Тўй ҳам, маърака ҳам, маросим ҳам шахсий иш эмас, балки ижтимоий ҳодисадир. Бу – биринчидан. Иккинчидан эса, халқимизнинг миллий қиёфаси, характери (феъл-атвори), ўзига хос турмуш тарзи, салоҳияти, дунёқараши, тафаккури, онги, қалби, одамгарчилиги, орзу-умидлари, фазилату камчилиги, бир сўз билан айтганда, бутун борлиғи ана шу тўй-ҳашамларда, оилавий тантаналарида, маърака ва маросимларида, марҳумларнинг хотираларига бағишланадиган тадбирларида яққол намоён бўлади. Буларни ўзбек халқи қандай халқ эканлигини кўрсатувчи мисоли бир кўзгу дейиш мумкин. Бундаги бош омил, бош асос ўзбек халқининг азалдан жамоа туйғусига мойиллигидир. Айниқса, ўзбек маҳалласида жамоа туйғуси устувордир.

Ҳалолидан топиб, бойиган кишилар ўз маблағларини ҳеч қачон бир-икки кунлик тўй-ҳашам ва шу каби издиҳомларга сарфлаб, елга совурмайдилар. Заҳмат чекмай, нопок йўллар билан, ноҳалол усуллар билан бой бўлган кишилар исрофгарчилик қилишлари мумкин. Ҳаромдан топилган мол-мулк, маблағ барибир бир кунмас бир кун суриб кетади. Мўмай пул топганлар маблағларини айланма маблағ сифатида ишга солиб, бирни икки қилиш ўрнига кимошдига тўй-ҳашамларга, дабдабали маросимларга совуришлари ҳам уларнинг калтабинлигини кўрсатади. Одамда қанча ақл етишмаса, шунча мақтанчоқ бўлади.

Меҳмондорчилик бошқа нарса, едириб, ичириб, тўйдириш яна бошқа нарса. Биринчисида ғараз йўқ, иккинчисида ғараз бор, қилинган сарфиёт эвазига таъма кутиш бор, бу ғараздир. Буларни фарқламоқ зарур. Айтилган жойга шундан келиб чиқиб борилса, олам гулистон. Шунда беш юз кишилик, минг кишилик, бир ярим минг кишилик издиҳомлар бўлмайди, айтилганларнинг чораги ҳам тўпланмаслиги мумкин. Маълумки, таклиф қилувчилар бор, ташриф буюрувчилар ҳам бор. Улар кимлар, нима мақсадда таклиф этади-ю, не ниятда борилади? Ким кимларни таклиф этади-ю, ким кимларникига боришни ўзига эп билади ёки эп билмайди? Буларнинг замирида ғараз бўлиши ҳам, бўлмаслиги ҳам мумкин. Шуни ҳам унутмаслик керак. Бу билан айтмоқчимизки, исрофгарчиликларга бош сабабчи таклиф этувчилар бўлса, унинг "ижрочи"лари, яъни ташриф буюрувчилар – исроф қилувчилар ҳам бундай гуноҳга шерикдирлар. Исроф қилувчилар бўлмаса исрофгарчилик ҳам келиб чиқмайди. Шунинг учун ҳам айтилган жойга ташриф буюришдан олдин таклиф қилувчининг шахсияти, тўю маъракасини қандай йиғилган ва топилган маблағи ҳисобидан қилаётгани ҳақида бир чамалаб кўрилса, кейин шунга қараб боришбормаслигини ҳал қилгани маъқул. Бундай иш тутуми, айниқса, давлат хизматидаги кишилар, раҳбар шахслар учун зарур.

* * *

Маҳалла дегани қадимий ва анъанавий урф-одатларимиз, тўю маъракаларимиз, турли маросимларимизнинг олтин бешиги, яшаш ва ривожланиш жойи деганидир. Маҳалламиз барқарор экан, миллий урф-одатларимиз яшайди, халқимиз ўзбек халқи сифатида сақланиб қолади. Мавзу тақозоси билан энди айрим ўзига хос урф-одатларимиз ҳақида сўз юритамиз.

Тириклик зийнати. Маҳаллаларда кенг тарқалган йўқлов тириклик учун ҳам, охират учун ҳам керак кўҳна миллий удумларимиздандир. Йўқлов - бу маълум бир муносабат билан қутлаш, эслаш ва ҳол-аҳвол сўраш учун қариндош-уруғ, дўст-ёрларнинг бир-бирларига ҳеч бир такаллуфсиз (тўй-ҳашамлардан йўқловнинг фарқи шуки, ташриф буюрувчи таклиф этишларини кутиб ўтирмайди) бориш одатидир. Йўқловнинг турлари кўп: келинни йўқлаш, фарзанд кўрган аёлни йўқлаш, муборак ҳаж зиёратидан, ҳарбий хизматдан, ўқишдан, саёҳатдан, дам олишдан қайтган кишини йўқлаб бориладди. Йўқловнинг турларидан бири беморни касалхонага ёки уйига бориб йўқлашдир. Бемор йўқланганда унинг ҳузурида узоқ ўтирилмайди, ўлимдан, ваҳимали гаплардан сўзлашилмайди. Йўқлов билан борганлар азиз меҳмон сифатида кутилади, зиёфат билан кузатилади, беморни йўқлаш бундан мустасно.

Йўқловнинг энг буюги – бу таъзия изҳор қилгани боришдир. Шунинг учун ҳам халқимиз "Йўқлов – тириклик зийнати" дейди. Йўқлов ҳақида махсус тўхталишимизга сабаб шуки, кўпгина чиқишлар ва мақолаларда бўлгани каби йўқловнинг мазмун-моҳиятига етмасдан энг беозор, жуда кичик доирада, энг синашта ва қадрдон кишилар иштирокида ўтадиган қадимий миллий одатларимизни бошқа, бизга ёт нарсаларга аралаштирилиб юбормаслик керак.

14

Маълумки, кишининг кайфияти ва ҳолати табиат билан, йил фаслларининг алмашиниб ту-

Ислом КАРИМОВ:
Агар бу зотни авлиё десак — у авлиёларнинг авлиёси, мутафаккир десак— мутафаккирлар мутафаккири, шоир десак— шоирларнинг султонидир.

Ўз вужудингға тафаккур айлагил,
Ҳар не истарсен, ўзингдин истагил.

САХОВАТ БОҒИНИНГ БОҒБОНИ

(Боши 1-бетда)

Чунончи, шарқ мумтоз поэтикасининг билимдони Атоуллоҳ Ҳусайний ўзи мударрислик қиладиган «Ихлосия» мадрасаси яқинидан бир ҳовли олмоқчи бўлади. Уч минг динор кепакийга уйнинг баҳосини ҳам келишадилар. Лекин шу орада бир мансабдор ундан ортиқча пул таклиф қилиб, савдони бузади. Шунда камхаржроқ бўлган олим ёрдам сўраб Навоийнинг қошига келади. Навоий у харидор бўлган ҳовлидан ҳам кенг ва катта, Ҳиротнинг гўзал ва хушҳаво жойида бўлган ҳашаматли уйни унга туҳфа қилиб юборади. Ёки етти жилддан иборат «Равзат ус-сафо» номли салмоқли тарихий асарини ёзиши учун Мирхондга барча шарт-шароитни муҳайё қилиб беради — «Халосия» хонақоҳидаги каттагина кутубхонаси бўлган ўз хонасини ёзув қуроллари билан жиҳозлаб, забардаст муаррихга топширади.

Замона фозиллари томонидан ёзилган 40 га яқин асарнинг Навоий номига бағишланиши ҳам унинг ўз даври сиёсий-ижтимоий, адабий-маданий ҳаётида қанчалик катта рол ўйнаганлигини кўрсатиб турибди.

Мамлакатдаги ободончилик ва бунёдкорлик ишларига Навоийнинг ўзи бошқош эди. Унинг бир кунлик даромади 18 минг шоҳрухий динор миқдорида бўлган. Лекин у ёлғиз ўзининг эҳтиёжидан ортиқ барча маблағини хайрия ишларига сарф этган. У турли шаҳарларда кўплаб мадрасалар, 17 масжид, 10 хонақоҳ, 52 работ, 16 кўприк, 9 ҳаммом, 2 тўғон ва бошқа қатор бино ва иншоотларни қурдирган ёки қайтадан таъмирлатган. Улар орасида Ҳиротдаги «Ихлосия», «Низомия» мадрасалари, «Халосия» хонақоҳи, «Шифоия» шифохонаси, Қуръон тиловат қилувчиларга мўлжалланган «Дор ул-ҳуффоз» биноси, Марвдаги «Хусравия» мадрасаси, Машҳаддаги «Дор ул-ҳуффоз» хайрия биноси ва бошқа нодир меъморчилик ёдгорликлари бор. У халқнинг дам олиши учун қатор сайргоҳ ва боғлар ҳам барпо этган. Марғани боғи, Тахти Сарипули Сангкашон, Боғчаи Шавқия, Горзургоҳ, Тахти Бобо сўхта, «Ҳамзи моҳиён» импорати ёнидаги боғ шулар жумласидандир.

Маълумки, Хуросон ва Мовароуннаҳр ҳудудида ер мўл бўлса ҳам, сув ҳамма жойда етарли бўлмаган. Шунинг учун Навоий ариқ ва ҳовузлар қазиш ишларига ҳамиша алоҳида аҳамият берган. Унинг 19 та катта ҳовуз ёки сув омборлари бунёд этгани, сувсиз ерларга сув чиқаришга бош-қош бўлгани бунинг ёрқин далилидир. Чунончи, Тус вилоятининг Чашмаи Гулистон боғидан Машҳадгача бўлган 70 — 80 километрлик канал асосан Навоий маблағи асосига қазилган.

Ҳусайн Бойқаро Мозандаронда бўлганида харажатлар учун халқдан 100 минг динор кепакий солиқ йиғишга фармон беради. Ҳали ҳосилини йиғиб олмаган фуқаро учун бу солиқ оғирлик қилишини айтиб, бу маблағни Навоий ўз ҳисобидан тўлаб юборади.

Хондамирнинг ёзишича, «Халосия» хонақоҳида ҳар йили 2000 та пўстин, чопон, кўйлак-иштон, тақия ва кафш улашилган. Навоий бино этган Хожа Абдуллоҳ Ансорий мозорига қурилган хонақоҳ, шунингдек, «Жамоатхона», «Фаноия», «Зиёратгоҳ», Машҳаддаги Имом Ризо равзасида қурилган «Дор ул-ҳуффоз», Нишопурдаги Шайх Фаридиддин Аттор сармозоридаги хонақоҳларда ҳам ҳар куни фақир, мискин ва мусофирларга таом берилиб, турли хил бошқа ёрдамлар кўрсатилган. Айниқса, Рамазон ва Қурбон ҳайитларида, рўза ойида Навоийнинг хайру саховати чегара билмасди. Бу далиллар Алишер Навоийнинг хайру саховат тимсолига, ўз даврининг Ҳотами Тойига айланиб кетганлигидан далолат беради.

Алишер Навоийнинг хайру саховат, меҳру мурувват бобидаги фаолиятини таҳлил қилар экан, уни хайру саховат тажассуми, меҳру муҳаббат тимсоли, ҳомийлар ҳомийси бўлган зот дейиш мумкин. Саховатни бир боғ тарзида тасаввур этсак, Навоий бу боғнинг боғбони, бир мулк деб билсак, Навоий унинг соҳиби, бир салтанат десак, Навоий бу салтанатнинг султонидир.

Эргаш ОЧИЛОВ,
филология фанлари номзоди

БУЮК СИЙМОГА ЭҲТИРОМ

Шеърият мулкининг султони, бетакрор ва дурдона асарлари билан нафақат ўзбек, балки жаҳон адабиёти хазинасига муносиб улуш қўшган Алишер Навоий таваллудининг 566 йиллиги юртимизда кенг нишонланмоқда. Шу муносабат билан жойларда учрашувлар, турли тадбирлар, ғазалхонлик кечалари ўтказилмоқда. Бу буюк сиймо миллат шарафи, дея ҳақли равишда эътироф этилади. Шундай ажлодларимиз борлигидан кўнглимизда фахр туйғулари жўш уради. Ҳазрат номи билан аталувчи адабиёт музейи шу кунларда Тошкент шаҳрининг турли мактаблари, коллеж ва лицейларидан келган ўқувчи ёшлар билан гавжум. Улар шоир қаламига мансуб асарлар, у яшаб ижод этган давр ҳақида ҳикоя қилувчи экспонатлар, ўтган вақт мобайнида шоир ҳаёти ва ижодига доир олиб борилган тадқиқотлар асосида яратилган китоблар билан танишмоқдалар.

Икром ҲАСАНОВ
олган суратлар

Алишер Навоийнинг назмий меросида сариқ ранг билан боғлиқ тасвирларнинг миқёси ниҳоятда кенгдир.

Чунки сариқ ранг қуёш нури, илиқлик, кўтаринки руҳ рамзидир. Бироқ Навоийнинг лирик қаҳрамонига сариқ ранг шифо бермайди, аксинча, маъшуқанинг сариқ тўни унинг дарди янада авж олишига сабаб бўлади.

Яракон дафъи сариғ жинс қилур,
турфа кўрунг –
Ким, бўлур тегса юзум тўниға
бисёр сариғ.

Бу ерда юзнинг сариғлигини муҳаббатнинг қийинчиликларидан деб билган шоир фавқулодда мафтункор манзара яратган.

Алишер Навоий ижодида қўлланилаётган сариқ рангнинг мазмун-моҳияти хазон, меҳр (қуёш), олтин, сомон (хошок), сариқ лола, заъфарон, каҳрабо, зарварақ, зарбафт каби сўз ва иборалар ёрдамида очилган. Шоир ижодида кўрсатиб ўтилган сўзларни мужассам этган бир ғазал учрайди. Бу эса лирик қаҳрамон кечинмалари, унинг севгилиси ҳақида яхлит бир тасаввур беришга ёрдам беради.

«САРИҒ ЛИБОС АРО УЛ НЎШЛАБКИ...»

Сариғ либос аро ул нўшлабки хандондур,
Эрур Масиҳки, хуршид ичинда
пинҳондур.
Либосу жисм ила ул гулзор кўргузди,
Хазон ичида баҳореки, ақл ҳайрондур.
Либоси ўт киби асфар, тани ҳаёт суйи,
Ажойиб ўтки, аросинда оби ҳайвондур.
Ўшул дил орзусидинки, зарварақ
киймиш,
Юзумнинг олтунида дурри ашк
ғалтондур.
Фироғ даштида лолалар сариғ бутмиш,
Магарки доғлари барча доғи ҳижрондур.
Юз ул этакдин агар олмасам, не тонгки,
сомон,
Чу каҳрабоға етар, қўймоғи не
имкондур?
Сариғ юзумдек этиб субҳ ўзин
соғиндимким,
Совуғ нафас била меҳрин ёшурмоғ
осондур.
Навоийға берур эл панду ул муни
дерким:
Сариғ либоси фалон шўхнинг не
часпондур?

Ғазалда ишқий кайфият тасвири бевосита сариқ ранг турли маъноларини қўлланилиши билан юзага чиққан. «Сариқ» сўзи, унинг маънодоши асфар, шунингдек, шу ранг остида бирлашувчи хазон, олтун, каҳрабо, зарварақ, меҳр (қуёш) кабилар *илтизомни* вужудга келтирган.

Сариғ либос аро ул нўшлабки хандондур,
Эрур Масиҳки, хуршид ичинда пинҳондур.

Матлаъда маҳбубанинг сариғ рангли кўйлакда шўх кулиб (нўшлаб) «жон олиши» гўё ривоятларга кўра фалакка кўтарилган Исо алайҳиссаломни қуёш (хуршид) нурлари беркитиб туришига ўхшатилган. Мисраларда маъшуқанинг жон олувчи лаблари билан Исо алайҳиссаломнинг ўликларга жон бағишлаш мўъжизасига ишора этилиб, яширин тазоддан фойдаланилган.

Либосу жисм ила ул гулзор кўргузди,
Хазон ичида баҳореки, ақл ҳайрондур.

Иккинчи байтда лирик қаҳрамон ўзининг биринчи ўхшатишидан «воз кечади». Йўқ, дейди у, эгнидаги либоси-ю, танаси сап-сариғ бўлса-да, санамнинг юзлари қизил (гулузор), хазонрезги фаслида гул очилишига эса ақл бовар қилмайди.

Либоси ўт киби асфар, тани ҳаёт суйи,
Ажойиб ўтки, аросинда оби ҳайвондур.

Маъшуқанинг кўйлаги ошиқнинг кўзига энди сариқ-қизғиш (асфар) оловга ўхшаб кўрина бошлайди. Танаси эса сув каби тиниқ, тоза. Реал ҳаётда сув билан ўт ёнма-ён турмайди. Лекин ёрнинг эгнига кийган либоси шундай ажойиб ярашганки, оловнинг ўртасида тириклик суви тургандек.

Маъшуқанинг либоси бежизга ўтга ўхшатилмаган. Чунки лирик қаҳрамоннинг қалбидаги муҳаббат ҳам алангаланмоқда. Шунинг учун навбатдаги мисраларда лирик қаҳрамон ички кечинмалари тасвирига ўтилади.

Ўшул дил орзусидинки, зарварақ
киймиш,
Юзумнинг олтунида дурри ашк
ғалтондур.

Ахир, маъшуқанинг сариқ рангдаги жозибасига маҳлиё бўлган ошиқ ҳам энди шу рангдаги кийимлар кия бошлайди. У висол орзусида шу ҳолатга етдики, сарғайган юзидан кўз ёшлари дур каби тизилиб оқади.

Фироқ даштида лолалар сариғ бутмиш,
Магарки доғлари барча доғи ҳижрондур.

Одатда, тоғда лола қип-қизил очилади. Лекин сувсиз чўлда очилган лолалар сариққа мойил ҳам қора доғи кўп бўлади. Ошиқ юрагидаги ишқ ғунчаси ҳам висолга ташналикдан сарғайиб, айрилиқ узоқ давом этгани сайин қалбда яралар ҳам орта бошлайди.

Аён бўлмоқдаки, ғазалда сариқ ранг маъноси атрофида бирлашувчи предмет ёки ашёлар жамланиши бадиий манзаранинг янада гўзалроқ тасаввур этилишини ва мазмуннинг мантиқий бутунлигини таъмин этмоқда. Навбатдаги мисраларда сомон, каҳрабо кабилар нафақат сифат жиҳати, балки уларнинг ашёвий хусусиятлари ҳам назарда тутилган.

Юз ул этакдин агар олмасам, не тонгки,
сомон,
Чу каҳрабоға етар, қўймоғи не
имкондур?

Агар, дейди лирик қаҳрамон, сарғайган юзимни ёр кўйлагининг этагидан олмасам, ишқ дардида нафақат сомондек сариқ рангга бориб етади, ундан ҳам ортиб, каҳрабо тусини олади, шу билан бирга каҳрабодек елимлик хусусиятига ҳам кириб қоладики, кейин ажралиш осон эмас.

Сариғ юзумдек этиб субҳ ўзин
соғиндимким,
Совуғ нафас била меҳрин ёшурмоғ
осондур.

Мазкур байтдан икки хил маъно келиб чиқади. Сабаби, биринчи мисрадаги «субҳ» - 1-тонг; 2-юз равшанлиги; иккинчи мисрадаги «меҳр» - 1-қуёш; 2-меҳру муҳаббат каби маънoларда келмоқда. Аввал байтнинг иккинчи мисраси мазмунига диққат қилсак. Мисрадан икки хил маънони тушуниш мумкин. Биринчиси, ҳаво совиганда, қуёш(меҳр)нинг ҳарорати пасаяди, иккинчиси, совуқ назар билан одам ўз меҳрини яшириши мумкин. Биринчи мисрада, қуёш чиқаётганида тонг янада нурлироқ, ёруғроқ бўлади, иккинчиси, ишқ ўтидан кишининг юзи равшанроқ бўлади.

Навоийға берур эл панду ул муни
дерким:
Сариғ либоси фалон шўхнинг не
часпондур?

Бунда шоир бевосита ўзига мурожаат қилади: лирик қаҳрамон ишқ ўтининг аланга олаётганидан хавотирланиб, маъшуқанинг ҳатто кўйлагига ҳам қарамасликка интилиб, ундан кўнгил узиш пайида эди, атрофдагилар унинг мушкулини осон қилиш ўрнига, «Сариқ либосли ул шўх малак не қадар мафтункор, жозибали?» дея қийин аҳволга солиб қўймоқда.

Юқоридаги байтларда сариқ ранг ва унинг ўрнида қўлланилган синонимлари, асосан, ошиқнинг ҳижронда абгор бўлган ҳолатини, изтиробдан синиққан кайфиятларини ифодалаб, салбийлик мазмунини касб этган бўлса, сариқ либосда янада гўзал бўлиб кетган дилбар ўз асирига Исо Масиҳ каби жон бағишлайди.

Умуман, ғазалда лирик қаҳрамоннинг ишқий «саргузашт»и сариқ ранг билан алоқадорликда ифода этилар экан, мазкур ранг ошиқ ва маъшуқа муносабатларида юракда ишқнинг пайдо бўлиши, айрилиқ, ҳижрон ва муҳаббатнинг янада кучайиши каби туйғуларнинг ёрқинроқ, таъсирчанроқ ифодасида муҳим белги вазифасини бажаради.

Сирдарё ЎТАНОВА,
ЎзРФА Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти тадқиқотчиси

риши, табиат ҳодисалари билан мустаҳкам боғлиқ. Кўклам келиб, гул мавсуми бошланиши билан киши кайфияти чоғ бўлади. Азиз одамларини яқин орада йўқотган кишилар учун гул мавсуми хотираларни қайта эсга солиб юборади. Шунда мотамли кишиларнинг кўнгли чўкади. Шунда уларнинг яқин қариндошлари, синашта қўшнилари ҳеч бир такаллуфсиз кўнгил сўрагани эшикдан бирин-кетин кириб келадилар. Бу маърака марҳум ёки марҳуманинг гули – гул маросими дейилади. Ўзбек маҳаллаларида ҳамон гул маросими ўтказилиб келинмоқда.

Биринчи ёққан қор ҳам кишида ажиб туйғулар жўш урдиради, хотираларни қайта уйғотади. Шунда ҳам азадор хонадонларга яқин кишилари йўқлов билан ҳеч бир такаллуфсиз кириб келадилар, вафот этган кишининг хотираси учун **қорёғди** маросими ўтказилади. Яқин ва азиз одамларидан жудо бўлиб, бошларига мусибат тушган одамлар гул ва **қорёғди** удумларимиз нақадар зарур одатларимиздан эканлигини ўз таналарида туйган бўлишлари турган гап. Одам тафтини одам олади, кўнгил сўрашлар кўнгиллардаги доғу ҳасратларнинг тезроқ тарқалишига ёрдам беради.

Қорхат ёзиш, қорхат ёзиб, ютиш ёки уни топширишда «қўлга тушиб қолиб, ютқизишларнинг», қорхат зиёфатларининг ўзгача завқи бор, албатта. Бу ҳаёт завқи ва сururини оширади. Айтишларича, Жомий ва Навоий боболаримиз ҳам илк қор ёққан кунлари аввало бир-бирларини эслаб, бир-бирларига шеърий қорхат йўллар эканлар. Ҳозир ҳам маҳаллаларимизда қорхат ёзишлар, қорхат зиёфатлари бўлиб турибди.

Йўқловлар динга алоқаси бўлмаган, турмуш тарзимизнинг ўзига хос эканини кўрсатувчи жуда қадим одатларимиздандир. Халқимиз бор экан, бу одатлар яшайверади, худбинликнинг, одамовиликнинг йўлини тўсаверади. Ривоят қилишларича, одам бу дунёга одамнинг дийдорини кўриш учун, дийдорига тўйиш учун, дилтортар суҳбатлар қуриш учун келар экан. Одам одамларга суяниб, орқа қилиб яшайди, одам одамлардан одамийликни ўрганади. Бир сўз билан айтганда, одам одамлар орасида ўзини Одам деб чуқурроқ ҳис этади, ўзига ишончи ортади, одам бўлиб яратилганидан мамнуният ҳосил қилади, шукру ҳамду санолар айтади. Умрни ғанимат билиб, тириклик гаштини суришга, яхшиликлар қилиб қолишга ошиқади — бу халқимизнинг фалсафий мушоҳадаларидандир. Бир сўз билан айтганда, **биз аста йиғлаб, баралла кулладиган халқмиз.** Ўзбек маҳаллаларида шундай таълим-тарбия берилади.

Жаҳон руҳшунос олимларининг тадқиқотига кўра, одамлардан ажралиб қолган, якка-ёлғиз яшайдиган, ҳеч ким билан борди-келди қилмайдиган, қариндош-уруғлари деярли йўқ, ёки бўлса ҳам жуда оз, бори ҳам беоқибат кишилар ўртасида гиёҳвандликка, маиший бузуқликка, ичкиликбозликка муккасидан берилиш кўп учрайди. Маҳалла гузарларидаги чойхоналарда отахонларнинг бир пиёла чой устидаги дилкаш суҳбатлари уларни тетиклаштиради.

Бизнинг рисоладаги никоҳ тўйларимиз, беғараз йўқловларимиз, инсон хотирасини шарафлайдиган одмигина маъракаларимиз, яшашга бўлган завқ-шавқни оширИб, умрни узайтирадиган турли халқчил маросимларимиз халқимизнинг генофондини пок ва соғлом сақлашга, тобора кучая боришига хизмат этажак. Ушбу Фармонни ана шу қутлуғ йўлда

тўсиқ бўлаётган, халақит бераётган нуқсонларни бартараф этишга қаратилган бир кўрсатма деб тушунмоқ керак.

Мазкур Фармоннинг ижроси бўйича белгиланган биринчи йўналишга, жумладан, қуйидаги юмуш ҳам киради: **«Муқаддас динимиз, қадриятларимиз, урф-одатларимиз ва анъаналаримизнинг ҳақиқий моҳиятини ҳаётий, таъсирчан мисоллар асосида кенг халқ оммасига мунтазам етказиш қатъий йўлга қўйилсин».**

Умуммиллий тарихимиз деганда, сиёсий тарих, миллий меросимиз муайян қисмининг миллий қадриятларга айланиши тарихи, урф-одатларимизнинг келиб чиқиши ва маълум қисмининг сақланиб келиши, анъаналаримизнинг пайдо бўлиши, аждоддан авлодга ўтиб келиши тарихи, янги қадриятлар, урф-одатлар ва анъаналарнинг яратилиш тарихи ва шу кабиларни назарда тутамиз. Булардан унчалик хабардор бўлмаган айрим кишилар ҳамма нарсани динга олиб бориб тақаб қўймоқдалар: "Ислом динида никоҳ тўйида сурнай чалдириш йўқ, "ёр-ёр" айтиш йўқ, ўлган одамга уч кунгина мотам тутилса етаркан, кейин тўй қилсаям бўларкан ва ҳоказо ва ҳоказо". Бундай чала-думбул гапларни ўқиб, эшитиб, ҳам кулгинг қистайди, ҳам ачиниб кетасан. Ваҳоланки, Ислом дини нозил бўлгунга қадар ҳам халқимиз мавжуд эди, она Туронда буюк салтанатлар қурилган эди, "Авесто"дек нодир китобларни, бой қадриятларни, бир-биридан гўзал урф-одатларни, ажойиб анъаналарни, Йилбоши – Наврўздек табиатга боғлиқ байрамларни, ўзига хос ва мос турмуш тарзини яратган эди. Буюк ватандошимиз Имом Бухорий тузган энг ишончли ҳадислар тўплами – "Саҳиҳул Бухорий"нинг халқимизнинг шуурига, дунёқарашига, турмуш тарзига айни мос тушгани бежиз эмаску, ахир...

Никоҳ тўйларида, умуман, турли тантанали маросимларда сурнай (карнай, ноғора, доира) чалиш жуда қадим одатларимиздан. Узатилаётган қиз умрида фақат бир марта ўзи учун чалинаётган сурнай товушини эшитади, холос. Бу унинг бокиралигига, марғубалигига тасдиқ янглиғ янграйди, унинг ўзини, уни гулдай авайлаб парвариш этган, униб-ўстирган ва "эгасига" эсон-омон топшириш бахтига ноил бўлиб турган бахтиёр ота-онани эл-юрт олдида шарафлайди. Ўзбек маҳаллаларида сурнай чалинмаган ҳовли йўқ ҳисоби. Бор бўлса ҳам бефайз хонадондир.

Энди "Вафот этган кишига уч кунгина мотам тутса етади" дегувчилар таклифига ўз муносабатимизни билдиришга киришамиз. Бу ўринда аввало, шуни таъкидлаб ўтиш зарурки, кимнинг кимга қанча муддат мотам тутиши ҳар кимнинг шахсий иши. Мотам тутишда бировдан андоза олинмайди, қалб амрига бўйсунилади. Ўзгадан андоза олиб сақланган мотамни мотам деб бўлмайди ҳам. Бу кўр-кўрона қилинган сохта азадорликдан ўзга нарса эмас. Кимнинг кимга қанча муддат мотам тутиши вафот этган киши билан мотам тутувчининг ўрталаридаги қон-қариндошликдаги яқинлик даражасидан ташқари улар орасидаги маънавий яқинликка ҳам боғлиқ, албатта.

Жисмоний йўқотишдан кўра маънавий жудоликнинг азоби кунлироқ бўлади. Яна ҳар кимда меҳр-оқибатлилик даражаси ҳар хил бўлади. Бировда оқибат ўта кучлидир, бошқа бировда

оқибат ўрта даражада бўлади, яна ўзга бир киши оқибат кўрсатиш туйғусидан йироқ бўлади. Мотам тутиш – хотирлашдир. Хотирлаш эса оқибатлиликдан келиб чиқади. Аллоҳга шукрлар бўлсинким, халқимиз меҳр-оқибатли халқ, бу туйғу халқимизнинг энг асосий туйғуларидан бири, айтиш мумкинки, бу туйғу халқимизга миллий қиёфа бағишлаб турган фазилатлардандир.

Бир тасаввур қилиб кўринг-а, мабодо халқимиз шуури ва қалбидан меҳр-оқибат фазилатини – хотирлаш туйғусини олиб қўйилса борми, аждодлар билан авлодлар ўртасидаги, ўтмиш билан бугунимиз ўртасидаги, бугунимиз билан келажагимиз ўртасидаги боғлиқлик ва боғланишлар барбод бўлиб кетади-ку, миллатимиз жипслигига путур етади-ку.

Тирикларaро меҳр-оқибат, аждодларнинг авлодлар томонидан хотирлана борилиши халқимизни мустаҳкам жипслаштириб турувчи мисоли бир маънавий белбоғдир, миллатни ўзига хос қиёфага эга миллат қилиб тутиб турувчи бош омиллардан биридир. Инсоннинг туғилиши ва вафоти билан боғлиқ, маҳаллаларимизда давом этаётган кўпгина маросимларимиз жуда қадим замонларда аждодларимиз томонидан ҳаётий зарурат тарзида жорий этилган ва булар минг йилликлар оша яшаб, йўлда учраган турли тўсиқларни енгиб келмоқда. Турмуш тақозо этган нарсаларни буйруқ билан манъ этиб бўлмас экан. Масалан, туғилишга боғлиқ маросимлар кишига қувонч бахш этса, ўлимга боғлиқ маъракалар юпанч ҳосил қилади.

Марҳум ёки марҳумани ёдлаб, етти, йигирма, қирқ маросимларини ихчам тарзда ўтказиш халқимиз даҳоси билан яралмиш яхши одатлар бўлиб, бошига оғир мусибат тушган кишилардаги айрилиқ дардини бироз бўлса-да, аритиш, одам тафтини одам олади, қабилида иш тутиш асосида мотамзада киши хаёлини мусибат ғамидан чалғитиш ва овутиш, кўнглини кўтариш мақсадида кашф этилган буюк маънавий топилмалардир, десак арзийди. Етти, йигирма, қирқ маъракалари вафот этиб кетган кишилар хотираси учунгина эмас, балки улардан айрилиб қолган, кўзи ёшли, дили ғамли тириклар учун, марҳум ва марҳумаларнинг энг яқин ғамбодалари учун хотиравий ва зарурий маросимлардир. Қолаверса, бу маросимлар замон ва маконга оид фалсафий тушунчалар билан, коинот ва инсоният ўртасидаги, табиат ва одам ҳаёти ўртасидаги муайян даражадаги боғланишлар билан боғлиқ бўлган нарсалардир. Хўш, нима учун етти, йигирма, қирқ маъракалари қилинади-ю, мисол учун ўн, ўттиз, олтмиш маросимлари қилинмайди? Шу ҳақда бир ўйлаб кўрганмисизлар?..

Аллоҳ таоло оламни етти кунда яратмиш. Шундан келиб чиқиб, шунга нисбат берилиб, янги туғилган чақалоқ етти кунлик бўлгач, ўнг қулоғига азон айтиб, чап қулоғига такбир айтилиб, унга от қўйилади. Одам боласи исм қўйилгандан кейингина одам ҳисобланади, одамлар қаторига қўшилади. Чақалоқ йигирма кунлик бўлгач, унинг кичик (ярим) чилласи чиқди, бир хавф-хатардан омон-эсон ўтиб олди, худо хоҳласа, бундан буёғига яшаб кетади, дея хурсанд бўлинади. У қирқ кунлик бўлгач, чилласи чиққан ҳисобланади, буни халқимиз катта чилласи чиқибди, дейди, айниқса, ҳаётий тажрибалари бой кексалар – чақалоқнинг бобо ва бувилари, амаки ва аммалари, тоға ва холалари, опоқилари айни шу куни кўп хурсанд бўладилар,

катта чилласи чиқибдими, демак, худо хоҳласа, ана энди фалончибой катта йигит бўлади, фалончихон моҳипора қиз бўлади, ишқилиб омон-эсон, тўкис-тугаллик билан, бағри бутунлик билан ўша кунларга етиб юрайлик, деб дуо қиладилар. Бу ўзбек маҳалласидаги дуолардандир.

Маълумки, одам боласи 280 кунда, халқ ибораси билан айтганда, тўққиз ой, тўққиз кун, тўққиз соат, тўққиз дақиқа-ю, тўққиз сония (халқимизда тўққиз рақамининг муқаддас деб ҳисобланиши ана шундан келиб чиққан)-да туғилади. (Бир ойни 4 ҳафта — 28 кундан иборат деб билувчилар учун 10 ойлик муддат 280 кундир.) 280 ни 7 га тақсимласак, 40 келиб чиқади. Халқ бу рақамни туғилишга нисбат берганда, чилла дейди, ўлимга нисбат берганда қирқ дейди. Ҳа, етти, кичик чилла, катта чилла, йигирма ва қирқ беҳуда пайдо бўлмаган. Минг-минг йиллардан бери беҳуда яшаб келаётгани йўқ. Юқорида таъкидлаб ўтганимиздек, уларда замон ва маконга оид фалсафий тушунчалар, коинот ва инсоният ўртасида, табиат ва одам ҳаёти ўртасида боғлиқлик борлигини тасдиқловчи, қолаверса, табиатни ҳам, одамзодни ҳам дақиқ ва ҳақиқ қилиб Тангри таоло яратганини асосли тарзда исботлаб турувчи нарсалардир. Халқ даҳоси билан вужудга келган, бунинг устига асрлардан бери яшаб келаётган, миллий қадриятлар юксаклигига кўтарилган, маҳаллаларимизда ҳамон давом этаётган маросимларимизни асраш баробарида уларни ихчам ва камтарона ўтказиш замонамизга ҳам, аҳлоқ-одоб қоидаларига ҳам мувофиқдир.

Руҳнинг борлигига, мангу мавжудлигига ишончи комил мусулмонлар марҳум ёки марҳума вафотининг еттинчи, йигирманчи ва қирқинчи кунлари арвоҳ хотирлаб Қуръон тиловат қилинса, дуои фотиҳа ўқилса, савоби кўпроқ, бўлур, деб биладилар. Бу — масаланинг диний томони. Масаланинг дунёвий томони эса мана бундай: мусибат дардининг энг кучли дориси — вақтдир. Мусибат дарди бошланишида энг оғир кечади, буни оғир жудоликка учраган, қалби нозик ва тез яраланувчан, ўта таъсирчан кишилар яхши тушунадилар. Айрилиқда учраган кишилар мусибатнинг дастлабки кунларида, дастлабки ҳафталарида дардкаш ва ҳасраткаш киши дийдорига, суҳбатига муҳтожлик сезадилар. Ана шундай чоғларда етти, йигирма, қирқ маросимлари жуда асқотади, одам тафтини одам олади, мотамзада хонадоннинг хаёли шу маросимлар билан бўлиниб, ғам-андуҳи сал нарироқ кетади. Бу маросимларда марҳум ёки марҳуманинг ўғил-қизлари, энг яқин қариндошлар, бор бўлса, қуда-андалари ва икки-уч нафар яқин ва синашта қўшнилари қатнашадилар. Вафот этган кишининг яхши ишларидан, фазилатларидан сўз боради, руҳи шод этилади, тириклар учун эса юпанч ҳосил қилинади.

Етти, йигирма, қирқ каби маросимлар оила аъзолари, қариндошлар ва яқин кишилараро ихчам шаклда ўтказилса, вафот этган кишининг руҳи ҳам кўпроқ шод бўлса ажаб эмас, валлоҳи аълам. Кўпни кўрган отахонлар ва маҳалла оқсоқоллари тўй қилувчи ва маърака ўтказувчи кишига тўйингни фалончи вақтда қиласан, маъракангни фалончи пайтда ўтказасан, демайдилар, фақат исрофгарчиликка йўл қўйма, деб насиҳат қиладилар, етти марта ўйлаб кўриб, кейин иш тут, дейдилар. Ўзбек маҳалласида ана шундай иш тутилади.

(Давоми бор)

Кураш

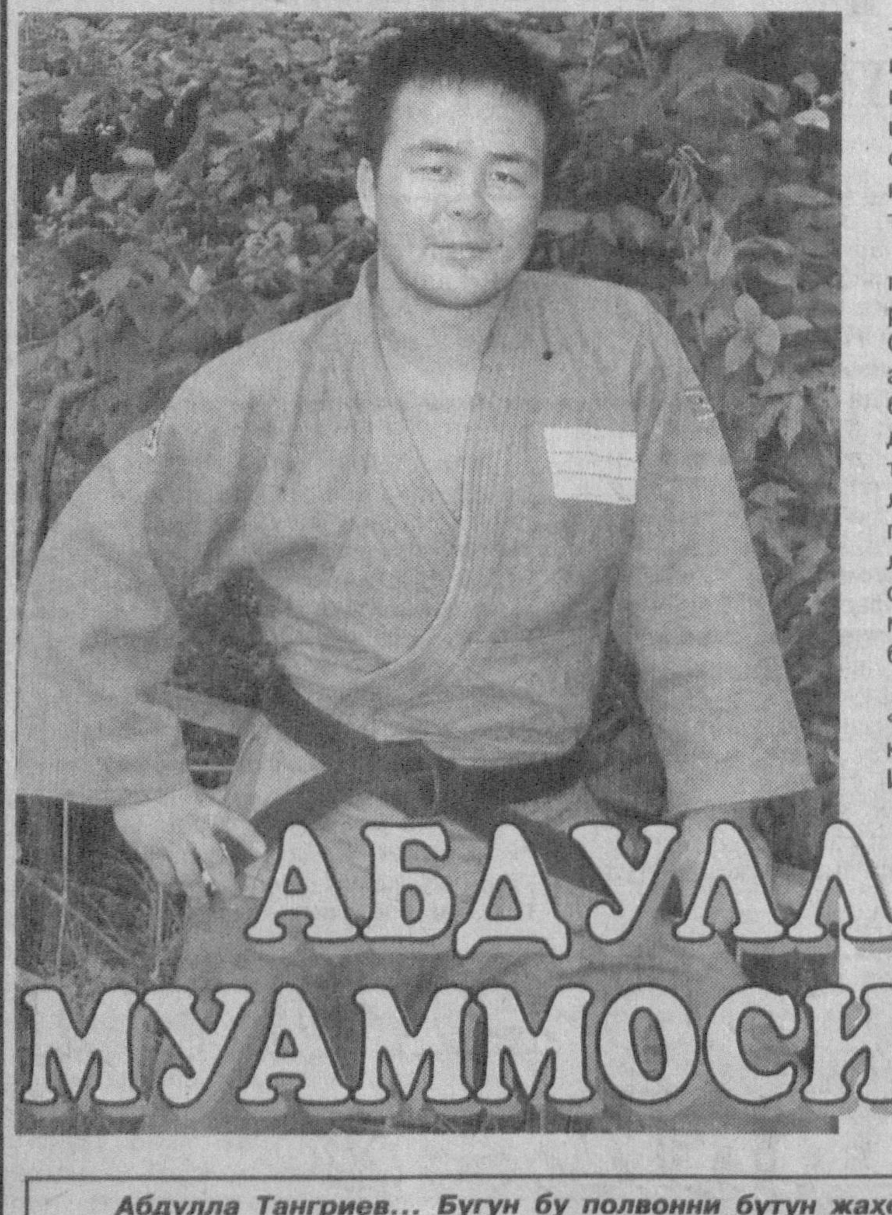

АБДУЛЛАНИНГ МУАММОСИ НИМАДА?

Абдулла Тангриев... Бугун бу полвонни бутун жаҳон танийди, десак асло муболаға бўлмайди. 2005 йил Ўзбек кураши бўйича ўтган жаҳон чемпионатида Абдулла +100 кг ва мутлоқ вазн тоифасида барча рақибларини енгиб, икки марта жаҳон чемпионлигини тантана қилди. Бир неча бор «Президент соврини»га эришган курашчи.

Тангриев, шунингдек, дзюдо кураши бўйича ҳам Ўзбекистон терма жамоасининг етакчи полвонларидан. У дзюдо бўйича жаҳон чемпионати бронза медали (2003 йил) совриндори, икки карра талабалар ўртасидаги Бутунжаҳон Универсиадаси ғолиби, икки бор Осиё чемпиони, 2002 йилги Осиё ўйинларининг кумуш, 2006 йилда ўтган ўйинларнинг бронза медали соҳиби... Биз яқинда Абдулла Тангриев билан суҳбатлашдик. Суҳбатимиз Қатарда ўтган XV Осиё ўйинлари таассуротлари билан бошланди.

— Абдулла, Дохада бронза медалига эришдингиз. XV Осиё ўйинлари сизда қандай хотиралар қолдирди?

— Осиё Ўйинларида +100 килограмм вазн тоифасида курашдим. Ярим финал баҳсида икки карра жаҳон чемпиони, япониялик Мунито билан гиламга чиқдим. Бироқ учрашув ҳакамлари япон курашчисига очиқчасига ён босишди. Суст курашган пайтларида унга огоҳлантириш беришмади. Менинг усулларимни эса баҳолашмади...

Мухлислар ҳам, мутахассислар ҳам менга ишонишганди, аммо кўриб турганингиздек 3-ўрин билан кифояланишга мажбур бўлдим...

— 2002 йил Пусанда ўтган XIV Осиё ўйинларидан Дохадаги ўйинларнинг фарқи, савияси ўртасида тафовутлар бўлдими?

— 2002 йил мен + 100 кг. ва мутлоқ вазн тоифаларида гиламга чиқиб, «мутлоқ»да кумуш медалга сазовор бўлгандим. 2006 йил мени мутлоқ вазн тоифасида кураштиришмади. Агар мураббийлар мутлоқ вазн тоифасида ҳам курашишимга имкон беришганда, албатта, 1-ўринни олишга астойдил ҳаракат қилардим. Чунки Осиё ўйинларида мутлоқ вазн тоифасида ғолиб чиққан кореялик полвон билан илгари кўп учрашганмиз ва уни доимо ютганман.

— 2005 йил якунларига кўра спорт мутахассислари сизни «Йилнинг энг кучли полвони» номинациясида ғолиб, деб топишганди. Ортда қолган 2006 йилдан-чи, кўнглингиз тўлдими?

— 2006 йилнинг бошида терма жамоа мураббийлари билан ўртамизда муаммолар юзага келди ва кўплаб мусобақаларда қатнашмадим. Фақатгина июн ойига келиб, Москвада «А» тоифали, Гран-При туркумига кирувчи халқаро турнирда, Жаҳон кубоги босқич мусобақасида иштирок этдим ва 3-поғонадан жой эгалладим. Октябрда эса Қозоғистонда ўтган халқаро турнир мен учун омадли кечди, 1-ўрин.

— Қишин-ёзин машғулотга қатнаш, шуғулланиш. Бундай кучли иродани қандай шакллантиргансиз?

— Спортчи ёшлигидан шуғулланади ва бу унга одат, яъни табиий ҳаёт тарзига айланиб қолади. Агар бироз муддат машғулот қилмай қўйсак, ўзимизни оғир ҳис қиламиз. Усул бажаришдаги тезлигимизни йўқотамиз.

— Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббийлар Владимир Пятаев ва Александр Истомин сизнинг устозингиз ҳисобланади. Уларнинг қайси фазилатларини сизда ҳам бўлишини хоҳлайсиз?

— Устозларимнинг барча фазилатларини, хусусан, фидойи меҳнатларини айтишим мумкин. Улар менга нафақат спортда, балки ҳаётда ҳам кўп нарсани ўргатишган ва ўргатишмоқда.

— Сизнинг ҳам шогирдларингиз борми? Абдулла Тангриевдан кураш сирларини ўрганмоқчи бўлган ёшларга қандай ёрдам беришингиз мумкин?

— Шогирдларим йўқ. Аммо келажакда кураш ва дзюдо секцияларини очиш режаси ҳам йўқ эмас.

— Ўзбек кураши дунё бўйлаб ёйилмоқда. Мана, яқинда Қатардаги Осиё ўйинларида ўзбек курашидан кўргазмали чиқишлар намойиш этилди, мусобақа ташкил қилинди. Курашимизнинг Осиё ўйинлари ва Олимпиадага кириш онлари узоқ эмас. Ўзбек курашини янада ривож топиши учун нималар қилиш керак, деб ўйлайсиз?

— Дарҳақиқат, Ўзбекистон мустақилликка эришгач, кураш ҳам мисли кўрилмаган равишда ўсди. Юртбошимизнинг ғамхўрлиги туфайли бугун барча қитъада курашимизни билишади, турли мусобақалар ўтмоқда.

Дунё спорт жамоатчилиги орасида курашнинг обрўсини янада ошириш, уни Осиё ўйинлари ва Олимпиада дастурига киритиш учун биринчи навбатда юртимизда тез-тез нуфузли халқаро турнирлар ташкил қилиш лозим, деб ўйлайман. Дунё полвонларининг бу турнирларда қатнашишига эришсак, уни бутун дунёга намойиш этсак, кейин улар биздан андоза олишади.

Масалан, японларнинг «Сумо» курашини олинг. Ҳеч қанақа жозибаси ҳам йўқ. Икки полвон бир-бирини итариб, майдончадан чиқариши керак, холос. Лекин японияда «Сумо» бўйича шунақанги мусобақалар кўп ўтадики, бу кураш тури ўз-ўзидан халқнинг ҳаётига сингиб кетган...

— Сиз Сурхон воҳасидансиз. Сурхондарёда ҳам Абдулла Тангриев, Давлат Чориевларнинг муносиб издошлари бўладиган ёшлар кўплаб топилади. Курашни севувчи оддий ёшлардан профессионал полвон чиқиши учун нималар зарур?

— Биринчи навбатда эътибор. Ўша оддий ёшлар яшайдиган қишлоқда кураш гиламига эга спорт зали ҳамда усулларни ўргатадиган мураббийлар зарур. Яна шунингдек, мураббийнинг ҳам оиласи, рўзғори бор. Унинг ҳам шароитини қилиб бериш лозим. Мен Сурхондарёнинг барча туманларида курашга бирдек эътибор бор, деб айтолмайман. Балки жаҳон ва Олимпиада чемпионларини кўпроқ тайёрлашлари, шу йўлда меҳнат қилишлари учун мураббийларга ҳам катта миқдордаги мукофот пуллари белгилаш мақсадга мувофиқ бўлар. Бу уларнинг қизиқишини орттирар?! Чунки бундай муваффақиятга эришган спортчиларимизга давлатимиз катта ғамхўрлик кўрсатади.

— «Полвонни полвон қиладиган нарса унинг ори». Юқоридаги гапга қандай изоҳ берасиз?

— Полвонлик нима ўзи? Полвонликнинг ўзи бу орни ҳимоя қилишдир. Масалан, бола ёшлигида «Фалончининг ўғли» деб таништирилади ва нариги кўчадаги бола билан курашга чиқарилади. Қаранг, «Фалончининг ўғли» отасининг ишончини оқлаш учун бор кучини ишга солади. Кейин-кейин маҳалласи номидан кураша бошлайди. Йиқитиб, ўзини кўрсатса, тумани, сўнгра вилояти шарафини ҳимоя қилади.

У республика номидан курашганда ҳам ўша болалигида отаси ёки акасининг шаъни ва орини ҳимоя қилгани каби бутун вужуди билан курашади. Энди ортида бутун бошли Ватан турганда полвоннинг ори, масъулият юки қанчалик кучли бўлишини тасаввур қилаверинг. Чет элларда рақибни йиқитганда, Ватан шарафидан чексиз ғурурланамиз.

— Айтинг-чи полвоннинг асосий таоми гўштли овқатлар бўлиши керакми?

— Йўқ, кўп гўшт истеъмол қилиш ҳам полвон учун яхши эмас. Уни ҳазм қилиш жараёнлари бор. Ундан кўра, калорияли овқатлар фойдали. Масалан, биз фақат ўқув-машғулот йиғини пайти махсус рецептга кўра овқатланамиз. Калорияси бир килограмм гўштдан ортиқ бўлган таомларни истеъмол қиламиз. Бошқа вақтда эса овқатланишим оддий одамларникидан фарқ қилмайди.

— Иш жойингиз ва оилавий аҳволингиз ҳақида билиш ҳам мухлисларга қизиқарли...

— Уйланмаганман. Тошкентдаги Ёнғин хавфсизлиги олий техник мактабида жанговор ҳарбий тайёргарлик ва спорт бўйича ўқитувчилик қиляпман.

— Олдиндаги мусобақалар...

— 11-14 феврал кунлари Чирчиқда дзюдо бўйича Ўзбекистон чемпионати бўлиб ўтади. Ҳозир ушбу мусобақага ҳозирлик кўряпман. Ёз фаслида Қувайтда дзюдо бўйича Осиё чемпионати, кузда Бразилияда жаҳон чемпионати бўлиб ўтади. Бу мусобақаларда ғолиб чиқиш учун ҳаракат қиламан. Чунки халқаро майдонларда ўзбекистонликларни кучли деб билишади, жиддий рақиб сифатида қарашади. Бу — ғурур. Ўзбекистон байроғини баланд кўтариш, халқимизга қувонч улашиш эса бурч.

Абдулла полвон ҳақида унинг устози, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий Владимир Пятаев шундай дейди:

— Абдулла юқори даражадаги маҳорат соҳиби. Бироқ бизда у билан керакли, хоҳлаганимиздагидек шароитда шуғулланиш имконияти йўқ. Яъни, дзюдода муваффақиятга эришиш учун спортчи ҳар куни «потенциали» ўзига тенг бўлган етти-саккиз нафар полвон билан машғулот ўтказиши керак. Тангриев шуғулланадиган «Динамо» залида вазни энг катта полвоннинг оғирлиги 95 кг. Абдулла эса 118 кг. Терма жамоада ҳам 4-5 нафар оғир вазнли полвон бор. Абдулла ҳам, улар ҳам бир-бирини ўрганиб бўлишган. Шунинг учун Абдулла Тангриев жаҳон чемпионати ва Олимпиадаларда ғолиб чиқа олмаяпти. Агар уни Россия, Қозоғистон каби давлатларга тез-тез 10-15 кунлик ўқув-машғулот йиғинларига жўнатиб турсак, Абдулла кўп нарсага қодир ва барча йирик ғалабаларга эришади. Қисқача айтганда, унга «партнёр» (спарринг—рақиблар) керак...

Акмал АБДИЕВ
суҳбатлашди.

Ўзбекистон — ватаним маним

УРГАНЧ МАЪНАВИЯТ БОҒЛАРИ

Урганч шаҳрини иккига бўлиб оқувчи Шовот каналининг чап соҳилида бир йўла икки боғ — Нажмиддин Кубро ва Маҳмуд аз-Замахшарий номидаги истироҳат мажмуалари кўҳна Хоразм маркази ҳуснига ҳусн қўшиб турибди. Вилоят бош меъмори Комилжон Матжонов берган маълумотларга кўра, ушбу кенг кўламдаги бунёдкорлик ишлари учун 1 миллиард 250 миллион сўмга яқин маблағ сарфланган.

Хоразм Маъмун академиясининг қутлуғ 1000 йиллик тўйи муносабати билан барпо этилган янги боғ мажмуалари вилоят марказини янада кўркамлаштирди. Бу эзгу ишда "Хоразмқурилиш", "Ирригацияқурилиш", "Жамоақурилиш", "Хоразмавтойўл", "Хивақурилишсервис", "Оби ҳаёт", "Сувгазмонтажтаъмир", "Бунёдкор", "Фидокор" каби ўнлаб қурилиш ва бунёдкорлик ташкилотларининг қўли гул усталари ҳамда вилоятнинг турли туманларидан келган ҳашарчилар беминнат хизмат қилишди.

"Кўҳна кўприк"нинг чап томонида жойлашган вилоят давлат солиқ бошқармаси биносидан то "Авесто" боғигача қарийб 6,5 гектар ҳудудни эгаллаган Нажмиддин Кубро номидаги истироҳат мажмуаси ўзгача чирой касб этди. Бу ерда 250 квадрат метрлик рамзий декоратив девор қад ростлади. Мазкур сопол кошинли панно муаллифи Ўзбекистон Бадиий академияси аъзоси, рассом С. Қодиров. Улар хонқалик ва янгиариқлик уста кулолзодалар сулолалари давомчилари томонидан юксак дид билан тайёрланди. Унда қадим воҳанинг ўтмишидан ҳикоя қилувчи манзаралар, тарихий воқеалар, алломалар машварати акс этган.

Шунингдек, нақшинкор сопол деворда Хоразм вилоятининг яқин тарихи, истиқлолдан кейинги туб бурилишлар, ислоҳотлар ва муҳим тадбирлар ифодаси тасвирланган.

Рамзий декоратив девор кошинларини ўрнатишда «Оби ҳаёт» МЧЖ ишчилари фидокорона меҳнат қилишди.

Нажмиддин Кубро мажмуасининг марказидан жой олган Хоразм тарихи музейи Маъмун академиясининг минг йиллигига чинакам тўёна бўлди. Маҳобатли ва гўзал нақшлар билан безатилган бино, ёғоч ўймакорлиги асосида ишланган устунлар, мовий гумбазлар музейнинг тўла маънода Хоразм миллий меъморчилик услубида бунёд этилганлигидан далолатдир. Икки қаватли музейда воҳанинг ибтидоий даврдан бугунги кунгача бўлган тарихи акс этади. Турли сулолалар, воқеликлар тўғрисида, Хоразм санъати, меъморчилиги, урф-одатлар, маданият, этнография, дин ва бошқа мавзудаги экспонатлар воҳа ўтмиши ҳақида тасаввур ҳосил қилишга ёрдам беради. Мазкур маънавият ва маърифат ўчоғи воҳа аҳли ва меҳмонлар учун энг манзур гўша бўлиши шубҳасиз. Музей қурилишини «Хоразмқурилишсервис» МЧЖ бунёдкор ва ҳунармандлари охирига етказишди.

Шунингдек, мажмуада бир-биридан мафтункор учта фаввора қурилди. Бу бетакрор фавворалар атрофи чиройли мармарлар билан зийнатланди. Ранг-баранг анвойи гуллар, арча, терак, гужум кўчатлари ўтқазилди. Япон сакураси ва Қримнинг гўзал ниҳоллари ҳам мажмуага кўрк берди. Баланд устунли чироқлар, йўлаклар, ям-яшил бўлиб турувчи ўтлари сайрга ошиққан ҳар бир дилни яйратади. Мажмуани Шовот каналининг ўнг соҳили билан боғлайдиган «Хоразмавтойўл» шўъба корхонаси қурувчилари томонидан бунёд этилган кўприк ҳам муносиб туҳфа бўлди.

«Кўҳна кўприк»дан тушаверишда ўнг томондаги Маҳмуд аз-Замахшарий мажмуаси воҳа иқлими ва табиатига мос дарахтлар, гуллар ва ўсимликлар учун мўлжалланган. "Ўзбекистон қизил китоби»га киритилган ноёб ўсимликлар, Хоразм наботот дунёси ва ландшафт архитектураси айнан шу ерда ўз ифодасини топади. Бир сўз билан айтганда, бу ер келгусида воҳанинг "Ботаника боғи" бўлиши шубҳасиз.

Яхшилик яхшиликдан қувватланади деганларидек, Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги муносабати билан бунёд этилган янги боғ-роғлар, маданий ва маърифий объектлар халқимизнинг, айниқса, ёшларнинг маънавий юксалишига янада муносиб ҳисса қўшади.

Эрпўлат БАХТ,
журналист

ИСПАНИЯГА — ХАЛҚАРО КЎРГАЗМАГА

Испания мамлакати жамоатчилиги халқаро анжуманга катта тайёргарлик кўрмоқда. Улуғ Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 670 йиллигига бағишланган бу йирик тадбир 2007 йилнинг баҳорида Мадрид шаҳрида ўтказилади. Ушбу сана дастури бўйича халқаро кўргазма ҳам намойиш қилинади.

Буюк жаҳонгир ҳаёти ва фаолияти ҳақида ҳикоя қилувчи экспонатлардан иборат мазкур катта экспозицияни тайёрлаш ҳамда ўтказиш ишлари Ўзбекистон музейлар кенгаши иштирокида амалга оширилади.

Кенгашнинг навбатдаги анжумани айнан шу масалага бағишланди. Тошкентдаги Темурийлар тарихи Давлат музейи, Ўзбекистон Фанлар академияси, Ўзбекистон тарихи Давлат музейи ҳамда бошқа муассасалар томонидан тайёрланган экспонатлар мажмуаси яқин орада Испания пойтахти Мадрид шаҳрига юборилади.

Акбар АЛИЕВ

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Фарғона вилояти кенгаши раиси Сайдаҳмад Аҳмадқуловга волидаи муҳтарамаси **ҒАЗНАБУ ая**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ФУТБОЛ ФИДОЙИСИ

Ҳажвия

Сарваржон кабинетда иш билан банд эди. Эшикдан эллик ёшлардаги тўладан келган киши кирди.

— Эълонлар идораси шу ерми? — сўради у саломлашгач.

— Худди шу ер. Эълон бермоқчимисиз? — Сарваржон одатича жилмайди.

— Илтимос, биз ғарибларга ёрдам беринг, — мижоз хўрсинди.

— Қўлимдан келса, бажонидил ёрдам бераман.

— Раҳмат, — мижоз ўтириб яна бир хўрсингач давом этди. — Исмим Меливой, улфатлар ҳазиллашиб «Пеливой» дейишади. Футболнинг фидойисиман.

— Мен ҳам футбол ишқибозиман, — Сарваржон хурсанд бўлди. — Ўйинларни қолдирмай кўриб бораман.

— Ўхшаш эканмиз, — Меливой кулди. — Тўрт ёшимдан тўп тепаман. Илгари тўп ўрнида чипта қопни юмалоқлаб тепардик. Кейин резина тўп чиқди. Ҳозир чарм тўп урф бўлган. Ҳужумчи бўлганман. 999 та гол урганман.

— Битта қўшиб мингтага етказмабсиз-да.

— Етказардиму хотиним ё мени, ё футболни денг деди. Болаларга исм қўйганда қаттиқ жанжаллашдик.

— Нимага?

— Тўнғичим тўққиз эмас, ўн ойда туғилди. Қоидани бузгани учун футболбоп қилиб «Абсайт» исмини қўйдим. Хотиним Абдусаид деб ўзгартирди. Қасдлашиб иккинчи ўғлимни «Голбек» деб номладим. Хотиним Гулбек деб ўзгартирди. Ҳозир фарзандлар улғайган. Эр-хотин иноқмиз.

— Аҳволимиз оғир дедингиз шекилли?

— Мен мураббийлик қилаётган команданинг аҳволи оғир.

— Ие, мураббиймисиз?

— Футболсиз яшолмайман. Жамоа тузиб, оёғи белимча келадиган йигитни капитан қилдим.

— Бунақа семиз одам югуролмайди-ку.

— У дарвозабон. Асосийси, хотини фабрика директори. Команда номини «Тикувчи» қўйдик. Биз тиккан кийимларни реклама қилардик, улар ҳомийлик қилишарди. Довруғимиз таралди-ю, капитан шўхлик қилиб қўйди.

— Нима қилди?

— Хуфёна яна бир нозанинга уйланибди. Директор жанжал кўтарди. Ёрдам тўхтади. Команда тарқалиб кетай деди.

— Бошқа ҳомий топмадингизми?

— Арақ заводи ҳомийликка олди. Бироқ фалокат рўй берди.

— Заводда бирор кор-ҳол бўлдими?

— Командада кор-ҳол бўлди. Бизга завод маҳсулотидан беришарди. Йигитлар арақдан тотадиган, кейин бетўхтов «отадиган» бўлишди. Дарвозабон тўп кўзига иккита бўлиб кўринишини яқинда тан олди. Қайсини ушлашни билмай ўртага ташланаркан. Гол! Дарвоза устунига суяниб ухлайди, ҳатто хуррак отади. Ҳужумчилар қизишиб, ҳатто ўз дарвозамизга гол уришгача бориб етишди. Охирги ўйинни 16:1 бой бердик.

— Ҳеч бўлмаса битта гол урибсизлар-ку.

— Ўн олтита гол урилгач, дарвозабон хўнграб йиғлади. Ўйинчилар қўшилишди. Рақиблар бизни юпатиш учун ўз дарвозаларига битта гол уришди. Бу сафар вино градусича гол урдик. Яна ширакайф ўйнасанглар арақ градусича урамиз дейишди. Ҳомийни алмаштирмасак бўлмайди. Янгисини топиб беринг, илтимос.

— Қандай қилиб топаман? — Сарваржон ҳайрон бўлди.

— «Оташ» командаси ҳомий излайди, деган эълон берсак бўладими?

— Бўлади. Матнни ёзиб келганмисиз?

— Биз тўп тепишга, сиз гап тўқишга устасиз. Ўзингиз ёзақолинг.

— Бир амаллаймиз. Ҳақини тўлайсизми?

— Носқовоққа нос борми деяпмиз. Чўнтакда ҳемир йўқ. Ҳақ тўлолмаймиз, — Меливой ўрнидан турди. Таъзим қилиб эшик томон юрди. — Футбол шинавандаси экансиз, ёрдам беринг. 40:0 га ютқазиб ҳолимизга маймунлар йиғламасин. Эълон кутиб қоламиз-а, укахон?!

Эшик оҳиста ёпилди.

Нўъмон МЎЙДИНОВ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ
O'K.U.F. F.T.U.U.

БОШ МУҲАРРИР
Абдухолиқ АБДУРАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати:
Алла Долженкова,
Виктор Зверев
(бош муҳаррир ўринбосари),
Маъмура Адилова,
Мирзоҳид Содиқов,
Носирхон Акбаров,
Ойсулув Нафасова,
Пиримқул Қодиров,
Соғиндиқ Ниетуллаев,
Шамси Эсонбоев,
Элёр Ёқубов,
Ғуломзокир Юсупов

Бизга қўнғироқ қилинг:

Котибият
153-52-78

Бўлимлар
Касаба уюшмалари ҳаёти бўлими: 153-87-63
Ҳуқуқ ва халқаро ҳаёт бўлими: 153-87-73
Ижтимоий-иқтисодий сиёсат бўлими: 153-87-74
Миллий-маънавий қадриятлар ва спорт бўлими: 153-82-79
Хатлар ва мухбирлар билан ишлаш бўлими: 153-85-43
Реклама ва эълонлар бўлими: 153-03-90

БИЗНИНГ МАНЗИЛ:
700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134
E-mail: ishonch_doverie4@mail.ru

Газета ҳафтанинг сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади.

Навбатчи котиб - А.Алламуродов
Навбатчи муҳаррир - А.Ҳақбердиев
Навбатчи - Р.Сайдаҳмедова
Мусаҳҳиҳ - Н.Юлдошев

Саҳифаловчи-дизайнер: Ю.Михайловский

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0116-рақам билан рўйхатга олинган.
IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

Босишга топшириш вақти - 21.00.
Топширилди - 19.00

Буюртма Г — 115

Тиражи: 19219

2345

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси